

¶ Vtz consensu in delectationem scz cogitatiois carnalis absqz hoc qd consensu in actum sit mortale. R^o. Sic ut habes s. Delectatio.

¶ Vtz in tactibz a osculis a hmōi sit pctm mōrle. R^o. T^o. iij. q. diij. Osculū amplex⁹ v^l tact⁹ s^um suā ratōz nō nōiant pctm mortale. qz pnt absqz libidine fieri v^l ppter consuetudine patrie v^l ppter aliquā nēcitatē v^l rōnabile cām. Sed si fiat cū libidinosā delectatōe: sūt mortalia. s^uāa sol⁹ consensu in delectatōem mortalis: est mortale. ut in pcedēti. ¶ dicit. multo magis pgressus ad actū est mōrle. Addi p^t sēdm Vl. q. etiā aspectus libidinosus mortale est. Mat. v. Qui viderit mulierē. c^o.

Magister primo. siue doctor primo cōiter. Quilibet ecclia cathedralis debz tenere magistros liberaliū artium: ad ministrand⁹ grammatice qd clericos a alios paupes g^ratis instruant. Et dūt magistro assignari puent⁹ vni⁹ pben⁹. Et eodē mō debent facere alie ecclie q^rū sufficiūt facultates. In metropolitana ecclia d^z vlt⁹ ecclie magister in theologia a eodē mō recipiunt⁹ nō tñ ppter hoc si at canonic⁹. A Sed tādū red d^z ipsos p^rcipiat q^rdiu p^rstiterit in docēdo. Qz si forte de duobz ecclia metropolitans grauef: Theologo iux⁹ modū p^rdictū ipsa puidat. grammatice v^o in alia ecclia sue citatis siue dyocesis q^r sufficiere valeat faciat puideri. ut in. c. qz nō nullis. ex. co. B. xxxvii. di. de quibusdā. ex. e. p. totū. A. Preferū i. c. j. et in dicto. c. qz nō nullis. Nota etiā qd a p^rlatis a capitulis ad theologie studiu⁹ dūt aliq^r habiles destinari q^r alios postmodū valeāt erudire. q^r b⁹ si p^r p^r puent⁹ ecclie nō sufficiūt: p^r d^z ecclie scz p^rlatis: a capitula nēcāria ministrabūt. Docētes v^o in theologica facultate dū in scolis studuerūt: a studentes in ipsa integre p^r anos quicqz: recipiāt de licētia sedis ap^rlice puent⁹

prebendarū a bñficiōz suoz. nō obstāte aliq^r consuetudine contraria v^l statuto. Nec omnia. ex. co. super specula. ut in sū. con. li. j. ti. iij. q. j. B. Et de hac ed mā v^l d^r. S^uāa. q. j. a sequētibz.

¶ Vtz aliq^r possit recipi in canonic⁹ cū cū pacto qd doceat a scolas teneat. R^o. s^um host. Dicit doctores qnō. als eēt simoniacū. sed vacāti pben⁹ bñ pōt hoc on⁹ amecti. c^o. de pben. significatū. Con. Ber. A. J^o. dē in sū. co. co. t. q. iij. B. in curia romana dūt esse doctores a studiu⁹ vtriusqz iuris. v^l Studiu⁹. ¶ finali.

¶ Vtz mg^r possit scolaibz collectam imponē v^l exigē. R^o. s^um host. Si magistro annexum est sufficiens beneficium v^l sufficiens salarium publicum: non licet ei exigere. aliter simoniam cōmitteret. quia venderet obsequium spirituale quod ex officio suo tenetur facere. extra de simo. nemo. j. questi. iij. vendentes. a. c. non solū sed tamē sponte oblata recipere pōt. Si v^o non sit annexum tale beneficium: v^l salariū. aut si non sufficiat ei potest acapere collectā p laboribus suis. ar. xij. questi. ij. quecūqz. a. c. ecclesiasticis. a. c. caritatem. Et videt Hostien. innuere. qd non solū ab ecclie sed etiam a clericis ecclie possit exigere. nō tamē debet exigere a paupere. cū ipse pot⁹ debeat pauperi subuenire. Sed et talis exactio s^um Hostien. non debz esse coactoria. ut qd nisi soluat expellat eos de scolis aut accipiat res eoz. sed potius inopiam suam eis exponendo. Et hec omnia s^um Hostien. intelligēda sūt: si magister est sufficiens. qd si insufficiens est a officium docēdi assumit nō est ei ex debito puidendū sed sibi culpā imputat. ff. ad. l. aquil. idem iuris. Si v^o sufficiens est a nō habet p^ruisionem: ut dixi: etiam si diues est potest a dimittibz licite acapere. qz non tenetur eis gratis seruire. Satis cōcordat Immo. Ray. et Berū. A. J^o. dē in sū. con. co. ti. q. ij. B.

¶ Quid de magistro q̄ festū alicui⁹
sancti q̄s de se colendū est nō vult cō
cedere ad celebrandū n̄ data sibi pec
unia. R̄o fm Ray. Simoniā cōmittit
q̄ vendit spūale ad q̄s tenet. ut in
p̄ncipio p̄cedētis. q̄ dictū est. Et p̄ ea
dē iura a eodē mō si festū nō est cele
brandū; a ipse vult illud festare nec
vult legere si data pecunia. A. Idē si
diē nō colendū ut alicui⁹ minoris sā
cti cōcedit colendū p̄ pecunia ut in sū.
cō. eo. ti. q. iij. Et s̄ dicit. Si at̄ p̄ data
pecunia cōcederet magister scolarib⁹
aliq̄ die p̄ festo cessare a lectionib⁹ si
ue vacatōem aliquā p̄pter vacatōez
sicut cōsuevit fieri ab autoristis turpe
licetū eēt; nō esset simonia. h̄c ibi.
Sed nō videt̄ ratio diuersitatis in hoc
casu a supradictis. B.

¶ Doctōis seuitia sc̄z in nimis corri
gendo culpe imputat. q̄ leuis t̄m ca
stigatio ei p̄missa est. ff. locati. l. iij.
quērit̄ eē de homi. ad audiētā. xxiij.
q. v. c. j. Quid tenendū ab auditori
bus diuersoz mgr̄oz q̄ h̄nt cōtraias
opinionēs. h̄c. ff. Opinio. Vt̄ act⁹
doctrinē sit p̄mittend⁹ p̄pter scan
dalū. vide. ff. Scandalū. ff. vij. et. viij.

Magister sc̄dō. s̄ q̄ntū ad licen
tiā dōcēdi. Quid ḡ si aliquid
exigat̄ v̄l p̄mittat̄ p̄ licentia
dōcēdi. R̄o fm Nos. exactū d̄; restitui
a p̄missū remitti. extra eo. phibeas.
A. Als̄ incipit. phibem⁹. B. Simonia
t̄m nō cōmittit̄. sed cōmittit̄ exigēs cri
mē cōfessionis. a d̄; dignitatib⁹ a of
ficijs a b̄nificijs expoliari. eē eo. c. j. et
ca. q̄nto. A. Con. Ray. a Goff. ut in
sum. cō. li. j. ti. iij. q. v. B.

¶ Quid si ille q̄ habz p̄tatem cōcēdē
di licētiā dōcēdi v̄l legēdi vult legere
in p̄pua p̄sona. nūq̄d p̄t alteri licen
tiā denegare. R̄o fm Hostiē. Nō p̄t
eū impedire v̄l ei denegare etiā si ipse
sit v̄l de p̄don. ar. ex. de offi. archi.
c. vj. Hoc em̄ eēt in p̄iudiciū audito
rū. cū sepe q̄s habeat grā; discēdi ab
vno a nō ab altero. A. Idē in sū. con.
eo. ti. q. vj. Et satis hoc videt̄ in c. q̄n

to. extra eo.

¶ Quid si aliq̄s obtenta licentia le
gēdi velit aliū substituē. nūq̄d a sub
stituto p̄t recipere expēsas q̄s fecit in
cōuiujs; a h̄mōi. R̄o fm Wt. Si con
suetudo loci est q̄ possit aliū substitu
ere; t̄m ab illo p̄t recipere expēsas fa
ctas q̄si loco intēsse. dū t̄m ille doceat
nomine e⁹. Si aut̄ totū ius trāfferat
in substitutū; nō debz aliq̄d recipere eē
p̄ interesse nec potest eā in p̄mo ca
su pacisci cū substituto de certa portōe
emolumentū recipiēda. A. Idē in sū. cō.
eo. ti. q. vij. et. viij. B. Et multo min⁹
potest in casu secundo.

¶ Vt̄ liceat alicui p̄ seipso petere li
centiā docēdi in theologia. R̄o fm
Tho. in q̄libz. q̄ sic. Nullā em̄ petit
excellentiā p̄tatis q̄s q̄dē turpe eēt.
sed petit solam oportunitatē cōicēdi
id q̄s habz. Cōmunicare at̄ scientiā;
quā q̄s habz laudabile est a ad cari
tatē p̄tinens fm illud Sapiētie. vij.
Quā sine fictione didicia sine iuidia
cōico. a. j. Pet. iij. Vnusq̄sq; sicut ac
cepit grām in alterut̄ illā admini
strant. P̄t t̄m turpitudinē cōtinere
vōne p̄sumptōis si ille q̄ nō est p̄do
neus peteret docēdi officiū. A. Idē
in sum. con. li. iij. ti. v. q. v. B.

Maioritas fm Ray. p̄ncipalē
in q̄tuor cōsistit. Primū q̄dem
in p̄rogatiua ordiis; ut p̄sbit̄
maior est dyacono. dis. xiiij. legim⁹
in si. extra eodē. statum⁹. Sc̄dū est
in p̄rogatiua cōsecratōis. ut ep̄s ma
ior est p̄sbitero. d. xxv. olim. a. c. epi
scop⁹ in ecclesia. Tercū est in p̄roga
tiua administratōis. ut archidyac
on⁹ maior est archip̄sbitero. Et ei
subest atq; obedire debz. di. xxv. p̄lec
tis. Quartū est in p̄rogatiua antiq̄
tatis sc̄dū q̄ maior est v̄l q̄ prius fu
it ordinat⁹; v̄l p̄i⁹ religionē ingres
sus; v̄l etiā ille q̄ p̄cedit alios in eta
te. di. lxxv. ordinatōes. ex. eo. c. j. eē
de elec. dudū. j. Et addit̄ etiā fm Ho
sti. q̄ntū sc̄z fm p̄rogatiuā eius q̄ or
dinauit. q̄ ordinatus a superiore mē

alios eiusdem ordinis magis est hono-
randus. ex. eo. p. tuas. Ad maioritatem
obedientie sequitur. de qua habetur. Obe-
dientia p. totum.

Maior pars. Graculiter quod sit a
maiori parte capituli seu collegii
vires obtinet. lxxv. di. c. j. h. et
in. nisi ex alia parte ponderet autori-
tas. ex. de elec. dudum. ex. de testi. in p.
sentia. Præualeat tamen quicquid minor pars
fecerit quod ab eis rationabile fuerit
obiectum vel onus. ex. eo. c. j. Nec opor-
tet vocari absentes. nisi in electioibus.
ut s. Electio. j. vj. Sicut in cessatione
a divinis. ut s. Cessatio a divinis. f. j.
A. Concordat Alb. B.

Maledictio. Vt maledictio fit
peccatum mortale. R. s. fm Tho. ij. ij.
q. lxxvj. Maledictio de qua nunc
loquimur est per quam pronuntiat malum
contra aliquem vel imprecationem vel in opta-
do quod quod sit se repugnat caritati. est
peccatum mortale. j. Coz. vj. Neque maledi-
ci neque rapaces regnum dei possidebunt
a tanto gravius quanto personam cui male-
dicimus magis amare a revereri tenemur.
Vn. Leci. xx. Qui maledixerit
patri suo aut matri morte moriatur.
Consignat tamen esse veniale vel propter
punitatem mali quod quis alteri imprecatur
vel etiam propter affectum eius qui profertur
dum ex levi motu vel ex ludo aut surrip-
tione aliquid talia verba profert. quod peccatum
tunc maxime ex affectu pensatur.

Que dicitur est inter maledictio; a blas-
phemia. R. s. fm quondam vulgare ut
in tusciana idem sunt. a hoc etiam probatur per
de. ex. eo. statum. Sed tamen prope lo-
quendo. aliud est blasphemia quam scilicet
verbis. A. vel intentione. cum etiam sola
intentione peccatum committatur. Isa. j. B. at
tribuitur quod ei non convenit vel conuer-
so. ut dictum est s. Blasphemia. A. Ter-
cio cum attribuitur creature quod approp-
riatur creatori fm Tho. ij. ij. q. xliij. ar. j.
B. Aliud maledictio scilicet quod aliquis im-
precatur vel optat alicui malum siue ho-
mini siue deo.

Que pena preferentis maledictio;

contra deum. R. s. si quis contra deum vel aliquem
sanctum maxime beatam virginem talia
presumpserit debet septem diebus dominis
pre foribus ecclesie in manifesto esse
dum missa dicitur ita quod ultimo die nec
pallium nec calciamenta sed corrigiam
circa collum habeat. a quod septem prece-
dentibus feriis septis ieiunet in pane et
aqua. nec ingrediat ecclesiam. a in quolibet
dierum dieum tres reficiat pauperes. et si
non potest tres saltem duos vel unum. a si non
potest hoc illud in penam aliam commutetur. a
si predicta renuerit debet ei interdictum in
gressus ecclesie. et in obitu debet cavere ec-
clesiastica sepultura. Insuper tales de-
bent condempnari pena pecuniaria. ex. e.
statum. Et hec omnia sunt in goss. p. tri-
bunali sunt. Ceterum in iudicio anime dis-
cretus sacerdos molliet hunc rigorem. A.
Immo a in foro penitentiali etiam hic
rigor servandus est propter in condempnatione
pene pecuniarie quam blasphemia pub-
lica est secundum modum tamen positum s. Confes-
sor. j. in additioe magna. B.

Vt liceat maledicere creaturæ irrationali
si. R. s. creature irrationali contingit male-
dicere quocumque modis. Primo fm quod or-
dinatur ad hominem per modum subiectiois scilicet
quod per eas subuenit humane naturæ.
Et hoc modo deus homini dixit. Male-
dicta terra in opere tuo. A. Gen. ij. B.
ut scilicet per eius sterilitatem homo punire-
tur. Et ita etiam intelligitur quod habetur
Deut. xx. viij. Benedicta hircia tua ma-
ledictum hircium tuum. sic a david ma-
ledixit montes gelboe fm expositionem
Greg. Secundo fm quod ordinatur ad hominem
nec per modum significatiois. sicut dominus
maledixit hirci nec in significatio; iu-
de Math. xxj. Tercio fm quod ordinatur
ad hominem per modum continetis scilicet loci vel
temporis. Et sic iob maledixit diei nascita-
tis sue Job. ij. Et hoc propter culpam ori-
ginalem quam nascendo contraxit. a propter pe-
nalitates inde sequentes. a propter hoc etiam
potest intelligi David maledixisse montibus
gelboe. ij. Regum. j. propter eadem
propter que in eis contigerat. Predictis
tribus modis non competit nec licet

homini maledicere irrationali creaturæ. n̄ forte sp̄ali si reuelatōe. A. Vel nisi in hijs nō intenderet o dū creaturæ. sed detestatōe; mali culpe v̄l pene iux̄ i^o Job. v. Vidi stultū firma ratiōe. a maledixi pulcritudī ei⁹ stati. B. Quarto contingit maledicere irracōnabilibz rebz inq̄ntū sunt creature si a hoc ē p̄ctm̄ blasphemie. Q̄nto p̄t cōfingere maledicere eis fm̄ se cōsideratis a b̄ est odofūa vanū a p̄ cōsequē illiātū. Hec sūpta sūt de Th. ij. ij. q. lxxvj.

Malefactor. Si malefactor p̄t fugere. v̄l se defendere. vide s̄. Accusatus. q̄ penulti.

Maleficiū d̄ dupl̄. Vno mō q̄d libz sortilegiū de q̄ agit. C. de male. a. Mat. p̄ totū. de q̄ etiā multa h̄nt. Sortilegiū. p̄ totū. a de tali maleficio inq̄ntū impedit m̄ior m̄iū h̄nt ex. de fti. a. male. a. s̄. Impedimentū. xv. in q̄tuor vltimis. q̄. Alio mō d̄ maleficiū q̄d cū q̄rimē. ut furtū. rapina. homicidū. a. h̄mōi. Diāf etiā q̄i maleficiū q̄n est nocivū p̄ter p̄positū. ut cū iudex p̄ imperitiam male iudicat v̄l cū de domo alicuius aliqd est eiectū q̄d nocuit trāseuntibz. ut in Insti. d̄ obli. q̄ ex q̄i delict. in prin^o. p̄ totū. Vtrū maleficiū q̄d est sortilegiū possit tolli p̄ aliū maleficiū. vide s̄. Impedimentū. xv. q̄. fi.

Manumissio est datio libertatis. Nā q̄ diu q̄s in fuitute ē manūia p̄tati suppositus est. manumissus v̄o liberat⁹ est. i. Insti. de liberti in prin^o. a. manumissio dicit⁹ liberti de q̄bz h̄nt s̄. Libertus.

Quis p̄t manumittē. s̄. Manumittē p̄t dñs q̄ est maior. xx. a. uis nisi als nō h̄eat adm̄stratōz. ut furi osus a p̄digus. Minor v̄o. xx. manumittē int̄ viuos nō p̄t n̄ ex cā. a. tūc si est maior. xvij. a. mis. C. qui manumit. nō pos. l. Si minor. A. diūcto. q̄. fi. in insti. ex q̄bz ca. ma. licet. B. Sed in vltima voluntate p̄t. ex q̄ p̄t testari. s̄. p̄. xiiij. a. nū. C. q̄ manumit. n̄ pos.

autē. sed de iure. A. Als. incipit s̄. h̄o die. a. idē d̄ in dicto. q̄. fi. in Insti. B. Itē ep̄s p̄t manumittere seruos eccl̄ie b̄n̄ meritos. xij. q. ij. q̄. s̄. P̄t etiā alios non b̄n̄ meritos dū tamen det eccl̄ie p̄ vno duos eiusdem meriti a. p̄culij. xij. q. ij. Ep̄s q̄ m̄cipium. Et fm̄ d̄. intelligi debz q̄ det d̄ suis bonis p̄p̄is nō de rebz eccl̄ie. Itē p̄t manumittē cā miseratōis. xij. q. ij. cum redemptor. q̄d intelligi p̄t de b̄n̄ meritū Itē abbas nō p̄t manumittē seruū mōsterij. nisi de cōsensu ep̄i a mōctoz di. liij. abbati. n̄ sit cōtraria cōsuetudo ex. de h̄ijs q̄ fi. a. p̄la. ea nosc̄. Itē s̄ u⁹ cōis pluriū manumitti p̄t ab vno s̄ debz manumissor alios suare indēnes. A. Hoc est q̄ añ manumissioz debz p̄ciū iustū dare. v̄l si recusaf̄ recipi d̄; deponē p̄ publicas p̄sonas a cū sigillo ap̄d eadē sac̄ā ut i. l. de q̄ stati. B. C. de cōi ser. ma. l. j. Et nota q̄ nō valet manumissio in fraude creditoz rū facta. C. q̄ ad liber. puo. nō po. A. Meli⁹. C. q̄ manumit. nō pos. B. l. j. in Insti. ex ca. q̄ ma. l. j. q̄. A. Itē in sū. cō. li. ij. ti. xvij. q. r. fm̄ ray. Vl. et Hosti. B.

Quare fieri deat manumissio s̄ multis modis. Aliq̄n in eccl̄a s̄b aspectu ep̄i a plebis. a. d̄; s̄ h̄ fieri septuā ad cautelā futuri. C. s̄ h̄ijs q̄ in eccl̄e ma. l. j. ex. de ser. nō ordi. c. j. Itē fit q̄n̄ corā iudice a d̄ manumissio vindicte. nā vindicta appellabaf̄ virga p̄toia cū q̄ tāgebaf̄ a p̄toie illi q̄ manumittebaf̄. A. De b̄ in Insti. de libtis q̄. mult. a. ibi glo. B. Et si q̄dē manumissio fiat ad h̄ ut maūmissus ordi nesc̄; p̄t fieri corā iudice eccl̄astico q̄ corā sc̄lari. ar. ex. de ser. nō or. c. j. Itē p̄t maūmissio fieri in secreto. ut dicat dñs. esto liber. l̄ int̄ amicos. l̄ p̄ eplaz. v̄l p̄ testam̄tū. v̄l quālibz vltiā; voluntatē Itē p̄t fieri diebz feriat̄ Itē tā de die q̄ de nocte. a. a p̄cedēte p̄viā. A. a iudice a nō p̄ tribuna li sedēte ut in textu. de q̄ stati. B. in Insti. de libti. q̄. multis at. In sup̄ serui

funt liberi p alios modos q̄ p ma-
numissionē. q̄s vide. Seru. j. q̄. fi.
Princeps q̄ solawolūtate manumit-
tere p̄t. C. de coi. ser. ma. cum apud.

Matrimoniu primo cōiter. q̄d
fit mūmomiū. R̄o. Mūmomiū
est uiria mulierē cōiunctio in-
diuiduā vite cōsuetudinē retinēs. xx.
vij. q. ij. c. j. ext. de presūp. r̄tud. a. in
Insti. de nup. f. ij. A. In hoc c. f. m̄bil
videt de hoc dicit sed in alijs alleg. B.
q̄d Ray. exponēs d. (Viria mulierē)
q̄ nec unū vir plures uxores. nec vna
plures viros habere p̄t (Cōiunctio). S.
animoz a mūmomiā (Indiuiduā
vite cōsuetudinē retinēs) h̄ est q̄ neu-
ter absq̄ cōsensu alteri p̄t cōtinentiā
p̄fiteri v̄l orōmī vacare. ut hic f. vl.
f. in fi. nec se alteri cōpularē. h̄ sibi
inuiā mutuā fidē seruā. a debiti red-
ditōez. a mutuā inuiā in n̄carijs vt
p̄nt subuentōez prebere d̄nt Et q̄ d̄
(indiuiduā) r̄ll. intelligit f̄m d̄. de
mūmomiō cōsummato p̄ cōpulā car-
nalem. q̄ an̄ p̄ss̄ separi in casu ut d̄
s̄. Impedimētū. j. q. ij. Itē intelligit
de mūmomiō fidelitū. q̄ a mūmomiū
infidelitū p̄ss̄ separi ut s̄. Impedimētū
ix. p̄ totū. A. Itē in sū. cō. li. iij. ti.
ij. q. j. vbi ponū. a alie diffinitōs mū-
moniū. q̄ p̄nt reduci ad p̄dicta. B.

Vnde d̄. mūmomiū. R̄o. f̄m Ray. d̄.
q̄ si matre muniū. r̄. officū. q̄ dat mu-
lieribz cō matres. a iō magis denoiat
a matre q̄ a patre qm̄ in eo plus ap-
paret m̄ris officū q̄ p̄ris Itē. Tho.
De. a. Host. A. Itē in dicta. q. j. in
sum. con. ti. ij. B.

Vtrū mūmomiū sit sac̄m. R̄o. f̄m
Tho. in. iij. d. xxvj. Sac̄m impōtat
remediū cōtra p̄t̄m p̄ sensibilia sig-
a cū hoc inuentā. in mūmomiō. int̄ sa-
cramēta cōputat. A. Et istud remediū
est duplex. s̄. curatiuū a p̄seruatiuū.
Primū dat̄ in alijs sac̄is. S̄cōm i sa-
cramēto mūmomiū f̄m De. a. in sum.
con. li. iij. ti. ij. q. ij. Magis aut̄ videt̄
d̄d̄ sac̄m ex eo q̄ est sac̄e rei signū
id est cōiunctōis xp̄ia eccl̄e. ad Ep̄h.

v. Et utz in dicta. q. ij. De. addit q̄
cōiunctio exterior est sac̄amētū tm̄ cō-
iunctō r̄o interior animoz sac̄m a res
effectū gratie q̄ ibi cōfer̄ res a nō sac̄-
mentū. a est res primo signata. Res
r̄o signata secūdario. est cōiunctio xp̄i
a eccl̄e. B. Et forma quidē huius sac̄i
sūt uerba. A. siue alia signa. ut in d̄.
ta. q. ij. B. q̄bz cōsensus mūmomiā
exp̄m̄. a sicut p̄mā nō habz aliā ma-
teriā nisi ipsos actū sensu subiectos
q̄ sūt loco material̄ elem̄ti. sic sac̄m
mūmomiū habz p̄ materia ipsos actū
q̄ p̄ficiat̄ p̄ actū eiū q̄ sac̄io ipso vtitur
Vñ apl̄s. Ep̄h. v. d̄c̄ sac̄i. h̄ mag. ē
¶ Qm̄ mūmomiū sūt institutū R̄o. f̄.
Tho. in. iij. di. xxvj. Mūmomiū f̄m q̄
ordina. ad p̄creatō. pl̄s q̄ erat n̄c̄a
ria etiā p̄ctō nō exp̄te institū. sūt an̄
p̄ctm̄ A. de. in hoc q̄ h̄i mulierē in ad-
iutoriū formauit. a dixit eis. c̄reficite
multiplicamini r̄ll. Gen. ij. A. cōiucto
c. j. B. Adā r̄o cū dixit. hoc nūc os ex
ostibz meis. r̄ll. v̄ba illa p̄tulit a deo
inspiratū ut intelligēt mūmomiū institu-
tōem a deo factā. h̄ f̄m q̄ mūmomiū p̄s-
bet remediū cōtra vulnū p̄cti. sic insti-
tutū sūt p̄ p̄ctm̄ tēpe legis nature.
S̄cōm at̄ in d̄terminatōez p̄sonaz in-
stitutū. habuit in lege Moisi. Et f̄m
q̄ rep̄ntat cōiuctōez xp̄ia eccl̄e. institu-
tōez habuit in noua lege. a f̄m h̄ est
sac̄m noue legis. hoc Tho. a. de p̄ia
a sc̄ba constitutō n̄c̄es. xxxij. q. ij. f̄.
Vñs ita. et ex. de diuoz. gaudem.

Que sūt cāe institutōis mūmomiū R̄o.
f̄m Ray. due sūt p̄cipales. s̄. suscep-
solut̄ educāde ad cultū dei Gen. j. c̄ref-
cite a multiplicamini r̄ll. a vita. formi-
catōis. j. Cor. vij. p̄t̄ fornicatō. vnus
q̄sq̄ h̄eat suā uxore. a vna q̄q̄ suū vi-
rū. a ista cā solū p̄ p̄ctē. extitit. Sc̄ba
rie r̄o multe s̄. ut q̄nq̄ pac̄. refortio
p̄lucitudo uxoris. diuitie. a hm̄oi.

Nūqd̄ tenet matrimoniu nō factū
causa pl̄s sed p̄pter secūdarias cās
nūc dictas. puta p̄pter pulcritudinez
diuitias. a hm̄oi. R̄o. f̄m Ray. Sic
Suffiat em̄ q̄ cōtere intendūt a con-

sentiūt p verba de pñti . xxxij . q . ij . so
let qñ Deut . xxxj . Si videris mulierē
pulgā in medio captioꝝ a amaueis
eā voluerisq; in vxore hñe itroduces
eā in domū tuā . rē . Con . Tho . et De .
¶ Quot sūt bona mūmonij . Rē . fm
Ray . sūt principalt tria . sc; fides . p
les . a facim . xxxij . q . ij . omē In fide
attēdit ne cū alio vl cū alia cōmiscēat
In ple ut amāter suscipiat a religio
se educet siue informet . In facio . ut
mūomū nō separet . A . Nec fact col
ligūt in dicto . c . omē . B . Lic; enī inf
dū fiat separatio corpalis . ut ex cō
mūi cōsēsu cā ordīs vl religiōis . vl cē
ppter fornicatōē . tñ mūomū inf si
deles postq; vite cōtractū a cōsumatū ē
insepabile est vsq; ad mortē . a pñti
cta tria bona adeo sūt s̄stantiata cō
iugio q; cōditio s̄ aliq; istoz opposi
taviat cōtractū mūomij . ex . de . cō . ap
po . ca . fi . De q; materia plene habet
¶ Matrimoniu . v . q . j .

¶ Vtz intentio nō seruandi fidei vidē
et matrimoniu . Rē . fm Wil . Si aliq; s
trahit mūomū nō hñs ppositū s̄
uandi fidei s̄ adulteradi nihilomin⁹
tenet mūomū . A . Cō . De . ut in sū
cō . li . iij . ti . ij . q . liij . B . Dū tñ hoc nō
deducat in pactū . si at deducat in pas
cū ut q; liceat adulterari vl q; pñti
tuat vxorē nō strahit mūomū . cē
de con . ap . c . fi . De illis xō q; non hñt
intentōē strahendi habet ¶ Matri
moniu . iij . p totū .

¶ Vtz intentio nūq; exigēdi debituꝝ
videt mūomū . Rē . fm Wil . Credo
q; strahit matrimoniu . sic sūt inter
btām virginēa Joseph a credo etiā si
intēdat nō solū nō petere s̄ etiā nega
re q; teneat mūomū dūmō n̄ dedu
ca in pactū q; tūc nō teneret . A . Cū
pñti dicto con . pe . s̄ discordat a scō
dicto . q; s̄ bono fidei mūomiat duo
act⁹ sūt . Vñ essētiālis sc; nō nega
re iugi vsū sui corpis a intētio oppo
sita huic mūomū excludit . Alē ac
cessori⁹ sc; nō exhibere alteri corp⁹ su
uz a intētio huic opposita . mūomū

nō excludit . ut in dcā . q . liij . a se . B

¶ Vtz intentio nō hñdi plem exclu
dat mūomū . Rē . fm De . Firma in
tētio plem enā di excludit mūomū
dico maxime si deducā in pactū . s̄ tñ
intētio nō educādi plem nō excludit
A Con . Hug . a glo . ray . ut in sū . cō
eo . ti . q . lvj . B . Sift nec excludit mū
omū desperatio pñs . q; adhuc p̄t
ēē matrimoniu in remediū . A . Idē in
sū . cō . in dicta . q . lvj . B

¶ Vtz intētio ducebdi aliā vxorē ex
cludat mūomū . Rē . fm De . si intē
dit ducere aliā dimissa ista nō ē mū
omū . q; a fm Wil . talis videt s̄bere
ad tps . xxxij . q . ij . sol; qñ . A . Et ibi
p; q; p̄ter hoc isto casu mūomū n̄ valz
nec obstat q; iudei s̄hūt cū pposito di
uertēdi qñ voluerint p libellū s̄pudij
q; s̄ nō deducāt in pactū qñis ex vi
cōstitutōis vl cōsuetudis vl cē sola vo
lūtate mutata postea diūtāt sic a de
eo q; mutata volūtate intrat religiōz
fm De . a in sū . cō . eo . ti . q . lvij . B . Si
s̄o ista rēta nihilomin⁹ cū ipa erit
mūomū . A . Idē in dicta . q . lvij . B

¶ Vtz intē bñz virginēa ioseph fue
rit pfectū mūomū . Rē . fm De . in . iij .
di . xxx . Duplex ē pfectio matrimonij
vna qñtū ad cē . q; qdē sit p cōsēsu ver
bis de pñti exp̄ssū . a tñ pfectōe mūo
mū i pfectū sūt . Alia pfectio qñ ad
opatoz . et sic nō sūt pfectū . q; actus
pp̄ mūomij est carnal copula . i quā
ut ibidē dicē Tho . vgo n̄ cōsensit expli
cite s̄ iplicate a deo cōfirmata . A . si su
iss̄ cōfirmata ut; ex sequntib; . B . Et sic
vgitatē suā deo cōmisse i li . sen . d .

¶ Que dīa est intē mūomū legitī
ratū . Rē . fm Ray . Matrimoniu legitī
mū a n̄ ratū est qd̄ legali tñ institu
tōē vl puinde morib; intē infideles cō
trahit qd̄ idē s̄ nō ratū q; sine fide sit
Vñ aug . s̄ d̄ ē ratū diugiu qd̄ sū dō
est . Ratū vō a nō legitī est qd̄ intē si
deles a legitīas psonas s̄ sine legitī
ma solēmitate strahit . Nec distī
ctio pba; xxvij . q . j . Item illud . a
ex . de . diuoz . quanto . a . c . gaudem⁹ .

¶ Quis est effectus matrimonii. R^o fm ray. Effectus est qd ex qd semel est coniugiu int aliqs fideles nuq̄ desinit esse et si alit efficiat heticus. xxxij. q. vii. c. j. et. ij. et de diuor. c. q̄nto. Nec matrit⁹ p̄t dimitte vxorē siue efficiat ceca siue leprosa vlt aliqd tale: nec vxor viru. xxxij. q. v. b̄wend⁹. a. c. si vxorez m̄h t̄m cā fornicatōis. a. tūc si dimittat maneat sine coniuge. vlt recōd̄ h̄ic vxor. xxxij. q. j. dixit dñs. Jtē ali⁹ effect⁹ est qz mulier ptatē sui corpis nō habz s̄ vir. et vir ptatē sui corpis nō habz sed mulier. a. idō p⁹ copulā carnalem: nec religionē p̄t alter etis gere inuito altero: nec cōtinentiā p̄fiteri. xxxij. q. v. c. j. ij. et. iij. Est a ali⁹ effect⁹ qz vir cōpellēd⁹ est reddere debitū vxori: licet nuq̄ cognouerit eā. a. cōuerso nō obstāte supueniente affinitate. et de eo qd cog. cō. vxor siue discretēz. a. c. tue. ille t̄m cōiunz qd de ipsa affinitate est innocēs monēdus est qd cōtineat. qd si noht tūc nocens tenet⁹ c. debitū petitiū reddere. sed exigē nuq̄ p̄t. A. ut p⁹ in allega. iuri. bz. a. d⁹ reddi cū timore. ut in dicto. c. tue. B. Jtē vn⁹ coniugū sine cōsensu alteri⁹ nō p̄t oratē intellige orōe priuata tam longa qd cēt impeditiua debiti coniugalis. Sed de orōne solēmi ut misse tpe a canonibz diffinito. d. c. d. ij. om̄is homo. a. xxxij. q. ij. quos deus. A. et de cōse. di. j. omnes fideles. a. c. missas. B.

Matrimoniu. ij. Quis possit cōtrahere. Et p̄no qdē vtz puer possit d̄here. R^o fm ray. Etas apta in puero est ānox. xiiij. a. i. puella. xij. c. de despon. impu. impubēs a. c. cōtinebat. a. si añ cōtrahūt nō est m̄iomū. ut h̄es s̄. Impedimētū. xiiij. c. p̄en⁹. A. n̄ essent p̄ximi pubertati a. ita qd malicia supleret etatē. et de despo. impu. de illis Con. Th. a. Pe. ut in sū. cō. li. iij. ti. ij. q. xix. B.

¶ Vtz furiosus possit d̄here. R^o ffuriosus vlt insan⁹ dicēdo verba m̄iomū efficientia n̄ p̄ter hoc cōtrahit qz

aio cōsentire non p̄t. xxxij. q. vii. neqz furiosus. intelligēd⁹ qd diu est in furorē. Nā si habeat lucida intualia d̄here p̄t. ar. ij. q. ix. iudicās. vii. q. j. q̄uis tuste. A. Jtē in sū. cō. co. ti. q. xxvi. fm Ray. B.

¶ Vtz ebri⁹ possit d̄here. R^o ff. d̄. Si ita ebri⁹ sit qd nescit qd agat n̄ p̄t sicut a. de furioso dictū est si qd fecit i ebrietate ratū habuit postea: qd si ebetas nō sit tāta qd vsū dōis auferat d̄here p̄t sic a. d̄. est s̄. Ebrietas. ff. v. A. Jtē in sū. cō. co. ti. q. xxvii. et se. B.

¶ Nūqd̄ absentes p̄nt p̄ paratoēs d̄here m̄iomū. R^o P̄nt sicut ysaac cū Rebecca. xxxij. q. ij. ff. cū d̄. Sed nō est p̄bōncus parator: n̄ sup hoc h̄at sp̄ale mādātū. nec p̄t aliū s̄stitue n̄ sit a sp̄ale cōmissū. Et si fuerit reuocatus anteq̄ cōtraxerit licet: tam ille qd il la cū qd cōtraxit h̄ ignorauerit: t̄m non tenet matrimoniu postea cōtractū et de p̄. parator. h. vj.

¶ Multi sūt qd nō p̄nt cōtrahere p̄ter impedimēta qd sūt int eos. vide ff. Impedimētū. j. cū om̄ibz. c. se. An leprosus possit d̄here vide s̄. Leprosus. ff. j. A. Adūtdū etiā qd edictū de m̄iomio d̄h̄edō d̄. p̄hibitorū. qd om̄is qd nō p̄hibet: d̄here p̄t. et de sp̄o. cū ap̄d ut nōt i sū. cō. e. t. q. xxvi. fm Ray. B.

¶ Sed nūqd̄ absentes p̄nt d̄here per solas lrās. R^o fm ray. Si ille vlt illa cui mittit nullū exp̄mit cōsensū suū credo sine p̄iudicio qd q̄tūcūqz cōsentiat nō est m̄iomū: s̄ tūc demū erit qn̄ notificauerit siue significādo s̄ illi qd misit lrās sū alij dicēdo. Al hoc videt pot⁹ fuisse d̄. glo. rai. ut; i sū. e. ti. q. xxxj. R̄ō aut̄ est ut a ibi colligi⁹ qz ad m̄iomū cōsensū nō sufficit nisi ad et̄ fuerit exp̄ffus ff. ad. et de sp̄o. cū apud. B. Vtz qd cū vna cōtraxit sp̄o salia possit cōtrahere matrimoniu auz alia vide ff. Sp̄o salia. ff. viij.

Matrimoniu tercio. quō cōtrahitur. Et queritur primo Vtz p̄ cōsensū cōtrahat m̄iomū R^o fm Raymū. Ex quo vir cōsentit

p verba de pñti in mulierez. a illa in
vix: dico. accipio te i meā accipio
te in meū vñ osentio in te tāq̄ in vxo-
rē. seu alia eq̄ pollētia verba statū est
mūoniū. etiā si cōsensus nō exp̄mas
verbis: sed signis in hīs q̄ nō pñt di-
cere. ut mut⁹. vñ nō audire ut furo⁹
Sine cōsensu dō q̄aiq̄ alia dicant vñ
fiāt etiā si infuemat carnal copula n̄
est mūoniū. eñ de spōsa duo. tuas. a
c. dudū. a eñ de spon. si inter. a c. auz
apud. a vide. se. q̄.

¶ Sed vtz ipsa vba sint nēaria. R⁹
fm Do. sic dicit magister finax. Nō
solū cōsensus interior facit mūoniū. h̄
req̄rit exp̄ssio verborū. qz facim res se
sibi est a in eo req̄rit signū exterius
exp̄ssū. Exp̄ssio at̄ h̄mōi cōueniētus
fit p verba de pñti. A. Nō in valētibz
loq̄ nēaria sunt verba. eñ de spon. c.
tue frat̄nitatis fm ray. a ut nota. in
sū. cō. eo. ti. q. iij. B. Sed a p̄t fieri p
aliū modū ut p lras absentiu. ut di-
ctū est s. Matrimoniu. ij. q. penl. vel
p euidētia signa pñtiū nō valentiu;
loq̄. ut in pcedenti. q̄ dictū est

¶ Quid si q̄s dicat. volo te decetero
h̄re in vxore vñ volo q̄tu sis mea vxor
seu volo te cē vxore meā: nūqd̄ h̄bit
mūoniū. R⁹ fm Wil. In talibz recur-
redū est ad intentōez. h̄tentiu a fm
eā iudicādū. qz si d̄ intentōe ostare n̄
possit vere nec presumptiue dicēbū qz
qñ hoc verbū volo cōiūgnit̄ infinitiuo
verbi s̄statiui ut eē. vñ verbi nō sig-
nificātis actū h̄ relatōz ut h̄re seu te-
nere. A Quia in hīs videt̄ qdā vela-
mariti ad vxore. a eōuerso. qz nō p̄t
de iure aliq̄ teneri p vxore n̄ ip̄e tene-
at p marito. a eōuerso. B. Tūc p h̄
verbū volo poti⁹ debz exp̄mī volun-
tas cōmitās q̄ pcedēs. vñ p p̄dicta
verba p̄sumēbū est mūoniū eē cōtra-
ctū. ex. de spon. ex pte. p̄sertū qñ p̄cōl
fit interrogatio. ut vis me h̄re. a adh̄
exp̄ssio eñ si addit dicēs. decetero volo
Sec⁹ at̄ eēt si hoc verbū volo iūgeret̄
cū infinitiuo significante aliquē actū.
A. s̄ simpliciē absqz relatōe. ut in exp̄s

plis q̄ s̄biūgnit̄. B. Tūc em̄ videt̄ exp̄
merewolūtātē p̄cedētē poti⁹ q̄ cōmi-
tātē ut cū dicit̄ volo bibere volo come-
dere. a ita si dicat̄ volo te accipe. A.
Nā aliq̄s p̄t etiā de iure velle aliquā
accipea illa nō eum: a sic hic est sim-
plex act⁹ sine relatōe. B. vñ in te cōse-
tite tāq̄ in meā nō erit mūoniū. A.
Ide in sum. cō. eo. ti. q. iij. a se. B.

¶ Quid si dicat vir. p̄mitto qz sp̄ pui-
debo tibi sicut vxori a illa s̄s̄ia r̄idet.
R⁹ fm hosti. Nisi aliud p̄testet̄ pro
mūoniū iudicabo. ar. eñ de spō. ex
lūs. a eñ de iureiu. quēadmodū pri⁹
rūso in p̄ncipio. A. Ide in sum. con-
eo. ti. q. vij. B.

¶ Quid si dicat vir. p̄mitto qz nō di-
mittā te p̄ meliori vñ p̄iori. R⁹ fm
hosti. idē qd̄ in supiori p̄ximo. q̄ d̄m
est Nā in t̄libz dubijs ep̄ mūo iudi-
cādū. eñ de sen. a re. iudi. c. fi. eñ de te-
sti. l. ex q̄tā. A. Ide in sū. cō. e. t. q. vij.
Et addit̄. Ide si dicat q̄s. vis l̄ placz
tibi tal. a ipsa r̄idet. volo vñ placz. B.
Tū fm sc̄iaz. int̄tōi eoz ē stādū. A.
Hoc vtz ē si i⁹ d̄st̄gat sine alioz p̄iu-
dicio vñ sc̄dalo. als eñ in foro cōscie
stādū ē cōi significatōi vboz seu iuris
int̄ptatōi ut i. c. ex lūs. j. eñ d̄ spō. B.

¶ Quid de ill̄ q̄ p̄data fide de h̄redo
dicūt. bibam⁹ nōie mūoniū vñ oscule-
mur nos iuicē. nūqd̄ h̄bit mūoniū.
R⁹ fm Wil. Credo qz nō n̄ h̄ agēdo vo-
luerūt r̄cedē a spōsali bz de futūo a h̄re
re de pñti. Nā qz dicūt nōie mūoniū
intelligēb̄ ē h̄redi poti⁹ q̄ h̄cti. auz an̄
actū n̄ sit de mūo. h̄ de spōsali bz. A.
Nisi de c̄traria intentōe c̄stet saltem
p̄ certa indicia. fm eundē ut in sum.
con. eo. ti. q. vij. B.

¶ Quid si nihil actū sit de spōsali bz.
h̄ simplici vterqz dic̄ deā vba a seq̄tur
osculū de cōi cōsensu R⁹ fm Wil. Credo
qz si h̄entes p h̄ int̄debāt h̄tere cō-
tractū est. Ad iudicandū aut̄ de int̄-
tione: recurrendū est ad arcūstātias
verborū. p̄cedētium a subsequentiū
a h̄mōi indicia. qz si nulla appareāt
nō credo qz sit mūoniū iudicandū

et presertim si vterq; vlt alter negat se
intentōez habuisse contrahēdi. aut si al
ter ad scēsa vta trāsierit. Con. Host.
A. Idē in sum. con. eo. ti. q. ix. B.

¶ Quis sit cōsensu ille q̄ requiritur in
māōnio. R. fm Ray. Intelligit de
cōsensu māōnialis societatis p̄t̄ quē
seq̄t q̄ eos optet cohabitare: nō aut̄
intelligit p̄ncipalē de cōsensu cohibita
tōis. q̄ tūc int̄ frēma sorozē eēt māō
mōiū. nec etiā de cōsensu in carnalēz
copulā. q̄ tūc int̄ mariāa ioseph nō
fuisset māōmū. de q̄ dictū est s̄. Mā
mōiū. j. Fantex. Vñ Tlx. in. iij. d.
xxviii. dicit q̄ iste cōsensu nō est in
carnalē copulaz exp̄ciatē. s̄ ip̄ciatē
q̄ in cōiugali societate implicat mu
tua ptās cōiōnis. nō tm̄ rez. sed etiāz
copulaz. A. Con. De. ut in sū. cō. eo. ti.
q. xij. Et qd̄ d̄ de cōiōne rez̄ intelligit̄
q̄ ad nēcaioz sbuentōz. a n̄ q̄ ad aha
bona. cū nullo iure caueat. B.

¶ Vtz cōsensu ad tps̄ faciat māōm̄
R. fm De. Cū inseparabilitas sit esse
tialis māōnio ut in diffinitōe ei⁹ po
nit̄. iō ad māōmū req̄rit cōsensu ad
inseparabilitatē. a si sit ad tps̄ non fa
ciat matrimoniu. xxxij. q. ij. solet q̄ri
ex. de cō. ap. c. vi. A. Idē in sum. cō. e.
ti. q. xij. B.

¶ Pono q̄ qdā in p̄ntia pluriū soroz
rū dicat eis p̄mitto vobis q̄ vnaz ex
vobis ducā in vxozē. a oēs r̄ndēt pla
cet. postea cognoscit vnā. nunq̄d est
māōmū. R. fm host. sic. Quia ipso
facto cōsentit. ar. ex. de ap. dilecti. et
c. ut n̄m. A. Idē in sum. cō. eo. tit. q.
xviii. Adūtdū at̄ fm De. a in sū. cō.
eo. ti. q. x. q̄ in h̄is q̄ sūt alicui iuris
sufficiat ad matrimoniu etiā tañt̄ cō
sensu tunc exp̄ssus verbis eoz in q̄
rū sūt ptātē. utz in filio seu filiafa. xx
xij. q. ij. honozat. Con. Tlx. a. Imo.
a hoc dare habet. in c. si infantes. ex.
de spō. ipu. li. vi. Glo. etiā Ray. dicit
Quid si vir dicat accipio te i meā vx
ozē a mulier m̄bil r̄ndet. nūq̄d ē mā
mōiū. a R̄ndet q̄ verba in māōnio
nō sūt de sb̄stātia māōnij: sic in bap

tismo a eucaristia v̄ba tñ ā nut̄ aut
alia indicia sūt nēcāria ad h̄ ut ostet
ecclē s̄ māōniali cōsensu. vñ si puella
loq̄ v̄rcūdat a tñ patif se s̄ arrari
p̄ anulū m̄stionez: vlt patif se dotari
ipsa taaturmitate a paciētia cōsēsus
ei⁹ exp̄mis q̄uis lingua taceat s̄z bug.
et Tlx. ec̄ dicit sufficere in h̄ casu q̄ si
ōdicat. Si at̄ nulla alia sint indicia
de cōsensu ei⁹ dicit glo. ei⁹. Nō credo q̄
p̄sumēdū sit p̄ māōnio p̄ter illa tñ.
Hostiē. q̄ dicit q̄ solū cōsensū req̄rit
ecclē q̄ ad effētiā māōnij v̄ba at̄ req̄
rit ad h̄ ut cōsensu p̄bet. q̄ si deficiat
aut sufficē d̄nt signa etiā in loq̄ntē.
Dicit etiā q̄ si scribāt volūtātē suā s̄
verbis videt etiā sufficere. B.

¶ Quid si omittāt cōsuetē solēmitas
tes a fiat māōmū clādestine siue ocs
culte. R. fm Ray. In h̄ casu nō p̄su
mit cōiugiu. sed adulteriū siue forni
catio. xxx. q. v. alt̄. Nō tñ intelligas
q̄n possit eē vx̄ māōmū. s̄ canō loq̄t̄
fm illud qd̄ ecclē p̄sumit. A. Vlt q̄ ec̄
nō d̄ legitim̄ q̄ ad bonestātē. fm eū.
Ray. a in sū. cō. eo. ti. q. lviii. B. Ad
dit De. dicit q̄ cōsensu clādestin⁹ du
plex eē pt̄. Vñ q̄ q̄uis fiat sine solē
mitate ecclēastica a publica: sit tñ in p̄
sentia testiu. a tal̄ cōsensu facit mā
mōiū a vx̄a p̄sūptū. Ali⁹ q̄ sit sine
p̄ntia testiu. a tal̄ q̄uis faciat māōs
mū vx̄z: n̄ tñ facit p̄sumptū. Vñ cōsulē
dū est talibz. A. Hoc fuit dictū ray.
in sum. cō. dicta. q. lviii. q̄ de nouo a
publice cōtrahāt. et faciāt p̄nam qz
scādāt; auerūt ecclēam. et p̄dicti certe
expofueit se nō paruo piclo. nā poss̄
alter alterz dimittē q̄n velle. a de fa
cto cū alio vlt alia contrahere. a sic in
adulterio manē. q̄ n̄ poss̄ p̄bari p̄i
mū matrimoniu. Idem Hostien.

¶ Matrimoniu. iij. si fiat cōtra
intentōem. Et querit̄ primo
Si qui cōtrahunt verbo sed dis
sentiūt animo nūquid sit matrimo
nium. R. fm Wl. Si vterq; vlt alter
animo dissentiat n̄ est matrimoniu.
Si tamē de verbo constiterit: ecclē

compellet eos simul esse. cum de intentione constare non possit. unde nec credendum est si dicant se non intendisse quod a quibus sic posset dicere separari. Si tamen signis evidentibus appareat de simulatione: etiam non iudicabit matrimonium esse. vel alijs verbis stabit quasi vere dicta sunt. Item Th. a. De. in. iij. di. xxv. viij. A. Nec prius fuerunt dicta Ray. et partim preallegatorum doctorum etiam Al. ut in sum. con. h. iij. ti. ij. q. xiiij. B.

¶ Quid si ille qui contrahit sponsalia: vel etiam contrahit verbo de presentibus: a non habet intentionem contrahendi sed extorquendi carnalem copulam: deinde agnoscit eam nunquam est matrimonium. Respondeo Presumptum matrimonium debet. ut notat et de sponsalia. a. ita iudicare in foro iudiciali. sed in foro presentium: si ille non proposuit eam ducere nec unquam consentit in eam non debet ex illo facto matrimonium iudicari. quoniam ex altera parte dolus affuit et defuit omnino consensus. sine quo nequeunt cetera sed efficiere coniugale. ut in dicto. c. tua. Item Th. De. a. Al. Et addit quod illa ex parte cuius non est dolus excusatur a peccato. sed deceptor si verum vult facere presentiam necesse habet illam sine fictione ducere quantum in eo est. A. si interim contraxerit cum alia quod tenet matrimonium cum sed hoc casu secundum de. co. iter. licet quodam contraxerint ut in sum. co. co. ti. q. xv. B. vel dare ei viam sibi convenientem aut alii sibi satisfacere. Addit tamen Th. quod ad hoc tenet si vir sit equalis conditionis cum illa. A. Et multiplex si inferioris secundum eundem. ut in sum. con. co. ti. q. xiiij. B. Nam si sit melius conditionis vel aliud signum evidens fraudis apparuerit potest probabiliter presumi quod sponsa non fuit decepta sed decepta fuerit. a. tunc non tenet ad predicta ut quidam dicunt. A. Hoc tenet Al. a. addit. Item si unquam sit melior fortuna non obstat quod teneat eam ducere a in eam consentire. ut in dicto. q. xiiij. B. Silem casum habet s. Luxuria. f. ij.

¶ Quid si talis pretestet coram pluribus quod quicquid facit non facit animo contrahendi: a postea verbo contraxit a cognovit eam

naliter: nunquam iudicabit matrimonium. Respondeo secundum Bonil. Sic. quod recurritur est ad eorum intelligentiam verborum a quod interpretatio facienda est contra eum qui dolum adhibuit. a. quod quis pretestatorem potest potuit tamen postea voluntate mutare. A. Con. Hostien. in sum. co. co. ti. q. xvij. Et hoc intelligendum est quoniam quis dolo se fecit pretestatorem. quod tunc fiet ut in presentibus cedenti. f. dictum est. Secus si fecit ob iustitiam eam forte ad evitandum scandalum non fuit secuta carnalis copula. quod tunc non est matrimonium per deficientem consensum nec iste ad aliquid tenet cum non fuerit in dolo. ut patet in dicto. q. xvij. Vl. dicit quod quoniam quis contrahendo matrimonium vel sponsalia animo decepti tamen utitur verbis consuetis dicendo. accipio vel accipiam te in uxorem a sequitur postea carnalis copula animo fornicandi: contra huiusmodi presumptum matrimonium non admittit probatio in contrarium. et de sponsalibus. is. cui. f. non autem taliter contrahens non utitur forma consuetarum verborum: sed dicit mutato suo nomine. Iohannes vel Petrus de sponsalibus te sicut contigit in casu. c. tua nos. ex. de. spo. tunc contra huiusmodi presumptum matrimonium propter carnalem copulam secretam admitti potest probatio in contrarium ad probationem fraudis. licet difficile sit eam probare. quod probata pronuntiabit nullum fuisse matrimonium. a. poterit ad se reverti transire. Nec negat in illo c. tua nos. quod de fraude huiusmodi constare non possit. sed si tamen. Qualiter tibi ostenderit non videmus. a. non: quod constare poterit. hoc ille. Item tamen fraudulenter tenet sicut per prime dictum est in. f. precedenti. B.

Matrimoniu. v. s. b. conditione. Queri ergo. Vtrum matrimonium factum sub conditione teneat. Respondeo Distinguedum est de conditionibus. Nam quedam sunt conditiones generales que semper debent intelligi. ut quis ponit beatissimum Iaco. A. c. iij. B. ut si de voluerit. a. si vixerim. a. hec nullum contrahit suspensum dicit Quedam vero sunt conditiones de hijs que matrimonium sunt omnino necessarie a alijs impediret matrimonium. ut si es xpiana.

aut nō es affinis sanguinea a hmoi
 Et iste etiā dditōes intelligi dnt ap
 posite. nec vidēt cōtractū. Tercia est
 aliq̄ dditio de futuro nēcaria. sicut so
 lem oriri cras. Vñ si dicat. Cōtraho
 teū si sol oriet cras. cōtractū est mūo
 mū. ut posuit Tho. in. iiii. di. xxix. qz
 talia futura iaz sunt pntia in causis
 suis. Quāta est dditio cōtingēs et ho
 nestā. q̄ p̄t apponi a nō apponi. ut si
 p̄i me voluerit. a si debet m̄ cōtu. flo
 renos s̄ si appōt suspēdit mūo^m vs̄ i
 euentū dditōis. A. Et n̄si fuerit cōtra
 ctū p̄ verba de pnti cū additōe alie
 dictay dditionū. ut in c. sup. eo. e. de
 ddi. appo. d. si interū cōsensu de pnti
 vl carnalis copula fuerit s̄secuta eo
 qz tales vidēt recessisse a dditōne e. de
 ddi. appo. de illis. a. c. sup. eo. a. c.
 p̄ tuas. Quāta est dditio inhonestā
 sed tñ nō est cōtra s̄stantiā mūoni
 ut si futū feceris. vl si hōiem int̄fec
 ris. hec si apponat de bz hū. p̄ nō adie
 cta. a tenēt spōsalia. siue etiā mūo^m
 ex. de ddi. appo. c. vlt. a fm qz notat
 ibidē. A. s̄ in tex. vbi s̄ dare dicit. B
 Itē intelligi debz de cōditōe imposs
 bilit. s̄ qz h̄ p̄ nō adiecta. ut si digito
 celū tetigeris. Sexta est dditio inhō
 nestā a cōtra s̄stantiā a cōtra lō mū
 monij. ut si dicat. Cōtraho teū si ge
 neratōz plis euites. qz est cōtra bonū
 plis. vl donec inueniā aliā digniorē
 qz hoc est cōtra s̄stantiā inseparabil
 tatis. vl si p̄ q̄stu te adulterādū tra
 dis. a hoc est cōtra bonū fidei. a tales
 dditōes si apponāf nihil agi. A. s̄ qz
 annullant mūoniū. ut in iuribz de q̄
 bz statū d. xxij. q. iiii. int̄ cetera. xxxij
 q. ij. aliq̄ndo. a. c. solet q̄ri. e. de ddi.
 appo. c. vl. Si tñ postea talis cōditio
 remittat a seq̄f carnalis copula. iu
 dicabit p̄ mūoniū. Et si tñ vnus
 cōiugū p̄mit talē dditōz a alter cōtra
 dicit vl tacet iudicabit p̄ mūoniū
 ut in dicto. c. aliq̄n. Predicta assum
 pta sunt de Ray. Tho. Immo. Vostti.
 A. Itē in sū. con. li. iiii. ti. iiii. q. xvij.
 a addi. fm glo. Ray. qz si mūoniū

strahit sub dditōe q̄ de nēcitate eue
 met ut si dicatur. Cōtraho teū si sol
 erit in cancro in estate. credo qz nō est
 mūoniū in instān anq̄ extet cōdi
 tio. Et si in medio tpe cōtraheret auz
 alia teneret matrimoniu. sicut nota
 ut Johā. p. ca. fraternitatis. extra
 de figi. et male Con. Bern. De. etiaz
 dicit quicūqz cōsensu exprimat per
 verba de pntia sub cōditōe futura qz
 tūc idem iudiciū est qz de cōsensu per
 verba de futuro Con. Immo. a hosti.
 Quādo ergo cōditio futura est nēca
 ria ut cōtrahā teū si sol oriet cras. cō
 ditio p̄ impleta h̄et a cōtrahūf spō
 salia. a nō mūoniū ut ibi. B. De cōdi
 tōibz sponsaliū vide. f. Spōsalia. q. fi.
 ¶ Quid si q̄s significauit p̄i absen
 ti qz cōtraxit tale mūoniū s̄ cōditi
 one si ip̄i p̄i placuerit. a anq̄ p̄i cō
 sentiat penitet. s̄ pat̄ cōsentit. nūq̄d
 erit mūoniū. R. fm d. d. qz nō qz
 non videt qz debeat dici cōsensu nisi
 duret quousqz pater cōsentiat Tamē
 anteq̄ transeat ad secunda vota. de
 bet compelli siue induci ut illam rec
 piat ex quo semel in eam consenserit
 sub cōditione que extitit. ar. extē de
 despon. impu. de illis. Item Vostti.
 et Bern. A. Item in sum. con. eo. tit.
 q. xvij. B.

¶ Quid si q̄s cōtrahat sponsalia s̄
 hac dditōe. si p̄miserit coitu. R. fm
 d. d. Si cōditio illa intelligit de coitu
 fornicario. p̄ non adiecta d; haberi
 cū sit turpis. e. de ddi. app. c. si. a sic
 erit p̄ matrimonio iudicandū. A. sez
 qz in primo coitu iudicat matrimo
 niū p̄sumptuz. Doti. em̄ videt hōta
 tio. qz permittat eum rem secum ha
 bere. aut modus aut causa q̄ veri no
 minis dditio fm cū. d. d. ut in sū. cō.
 eo. tit. q. ix. B. Et multo fortius si in
 telligat de coitu legitimo a maritali
 a eodem mō si dixerit. Contrahaz te
 cum si vnq̄ cōtraxero si p̄miserit. d. d.
 A. s̄. teū coire. ut idem sit in hoc casu
 quod in p̄cedenti. licet sit adiectum
 si vnq̄ cōtraxero. B.

¶ Quid si dicā. accipiā te vñ accipio si inueniā te virginē. postea seq̄t̄ coitus nec inuenit̄ virgo. R^o fm̄ Jmo. Ber. a Hosti. Judicādū est p̄ mūo mio sicut in p̄cedēti. Et addit Hosti. q̄ lic; sic opteat iudicari in foro iudicij p̄pter h̄ q̄ nō p̄nt haberi alic p̄ b̄atōes: tñ in iudicio aie nō est mūo miū. ex de adi. appo. de illis. a c. super eo. a c. p̄ tuas. R̄a bñ est q̄ mulier q̄ in fraudē mētita fuit decepta permaneat a viro s̄bueniat q̄ forte intēdit bigamiā vitā. A. Et sic d̄ditio fit honesta licet act⁹ inhonest⁹ fm̄ eū de Hosti. a in sū. con. eo. tit. q. xx. Et sic si p̄bati possit p̄ cōfessioē; p̄riā vñ als q̄ nō fuerit virgo etiā in foro iudiciali nō tenet mūomium. B.

¶ Que dīa est int̄ trahere mūomiu s̄b d̄ditōe a trahere s̄b mō. R^o fm̄; Wil. Gnaliter sciēdū q̄ trahit̄ q̄ nō fit absolute a libere p̄t esse aliqñ s̄b d̄ditōe. ut dono vñ vendo tibi hoc si h̄ feceris vñ si h̄ fuerit. Itē p̄t esse s̄b mō ut si dicat. dono vñ vendo ut facias h̄ vñ illud. alioqñ reuocetur q̄ donauit vñ vendidit. Itē p̄t esse cū appositōne cāerut si dicat. q̄ hoc a hoc est siue sit it. Et d̄ditio quidē fit p̄ si; mod⁹ p̄ ut cā p̄ q̄. versus (Sāto q̄ ut mod⁹ est si cōditio. q̄ causa) Et si quidē cōtract⁹ fiet sub d̄ditōe nō tenet nisi existēte d̄ditōe. sicut a de matrimonio dictū est s̄. in. j. c. s̄. iij. Si vō fiat sub mō statū tenet. sed si nō seruaf̄ mod⁹; poterit reuocari. Credo ergo q̄ lic; mūomiu siue sponsalia possint trahi s̄b d̄ditōe: nō tñ s̄b mō. ita q̄ illo mō nō seruato dissoluaf̄ mūomiu sicut fit in alijs cōtractibz. q̄ mūomiu vitē factū nō dissoluit. A. nec etiā spōsalia. ut in sū. cō. e. ti. q. xxij. vbi hec notant. Et s̄; fm̄ eū. Wil. q̄ exq̄ semel trahita sūt mūomia vñ spōsalia ita q̄ teneat̄ ipso iure: nō p̄nt reuocari seu dissolui p̄ modū nō exntē siue pactū. B. Mūomiu vō factū ex cā tenet siue causa sit vera siue falsa. ut cōtrahō teā q̄ diues es vñ q̄ fecisti sic

nisi qñ falsa cā cōtineret in se aliq̄ s̄ impedimētū. ut trahō teā q̄ libera es a nō eēt. A. fm̄ distincōe; positā s̄. Impedimētū. ij. et. iij. B.

¶ Quid si dicat. Accipiā te in vxorē vñ dabo tibi centū. A. si p̄miseris vñ ut p̄mittas me coire teā. ista em̄ s̄ de casu isto. ut; in sū. cō. ti. q. xxij. B. et seq̄. carnalis copula nūqd̄ p̄sumet̄ p̄ mūomio. R^o fm̄ Wil. R̄o credo. R̄a cū ille q̄ sic dixit habeat optōe; q̄ liberare se possit vt vñlibz faciēdo: nō credo p̄sūptō; inductā eē a iure q̄ intelligat̄ recedē ab optōe p̄t carnalē copulā. A. Itē in dicta. q. xxij. B.

¶ Quid si dicat. p̄mitto q̄ nūq̄ deficiā tibi in vita mea. a secuta ē carnal copula. A. s̄; s̄b p̄missioē nō deficiēdi. ut; in sū. cō. eo. ti. q. xxij. vbi hec notant. B. R^o fm̄ Wil. R̄o debz p̄sumi p̄ mūomio. cū spōsalia aut matrimoniu nō soleāt trahi p̄ p̄missioes negatiuas. A. s̄; huiusmodi vñ filēs. ut in dicta. q. xxij. B. n̄ forte staēt q̄ p̄ hoc intendebāt trahere sponsalia.

¶ Quid si dicat. ducā te p̄ amū. s̄; ut p̄mittas. A. vñ si p̄mittas me teā coire. ut in sū. cō. eo. ti. q. xxv. vbi h̄ ponunt̄ fm̄ eū de Wil. B. a secuta est carnalis copula R^o fm̄ Wil. Credo p̄sumendū p̄ mūomio. q̄ p̄pter carnalē copulā s̄bsecutā vidē renūcasse dilatori t̄pis. A. Certe hoc casu nō vidē renūcasse cū exp̄sserit dare mūomiu differendū. l; sibi cōsentiat p̄ p̄ in copulā. vñ a ut p; in dicta. q. xxv. dicit̄ itē Wil. q̄ in hmōi casibz qui nō sunt omnino exp̄ssi in iure nō est p̄cipitanda sentētia. a si post hmōi trahus d̄ditōnales trāseant ad alia vōta solēniter. forte tuti⁹ est dissimulare aut papā cōsulere. q̄ mūomiu cū secunda solēniter contractum dirimere. B.

¶ Quid si q̄s trahat cū aliqua s̄b d̄ditōne. deinde añ cūentū contrahit cū alia pure. R^o Debz remanere cum secūda etiā si sit cōsanguinea prime. ut s̄. Impedimētū. xij. c. v. A. Et etiam

licet conditio apposita cum prius postmo-
dum eueniat secundum glo. ray. ut in su. co-
et. q. xxv. a. Co. hof. a. ber. ut ibi. B

Matrimoniu .vij. q. ad debitum
iugale. Sciedu ergo q. extra
cto mūonio mulier nō habet
ptatē sui corpis: s. vir. nec vir sui: s.
vpor. ut dictū ē s. Matrimoniu. j. q.
fi. Sed an statim teneat debitū reddere
habet s. Debitū iugale. q. j.

Vtr. cōtractis spōsalibz an secutas
solēmitates carnalis cōmixtio sit pēz;
R. fm T. h. in. iij. di. xxv. iij. si spōsa
cedēs sponū velle cōsumare mūonio
admittit eū excusat a pēdō. n. aliqua
fraudis signa appareāt expōse. sicut
multū distātis cōditōis v. q. n. tum ad
nobilitatem. v. q. n. tum ad fortunā. A
Quo ad cōditōe; fortune Al. sentit.
stē. ut s. Matrimoniu. iij. q. j. in ad-
ditōe B. v. al. is signū cūctēs appeat
Et eodē mō intelligit q. excusat vir si
p. h. c. intēdebat mūonio cōsumare.
sed fm Wil. in ill. locis vbi est cōfuetū
q. p. n. adhibeat nuptialis bñdictio
si absq. dispensatōe ecclēia sine iusta
cā hoc faciat mōstē peccat. A. Itē ed
est in omissione aliarū honestatū a cō-
fuetatū solēmitatū fm cū. ut sup. De
bitū iugale. circa p. n. d. p. i. in addi-
tōe. B. tñ secūde nuptie n. solēt bñdi-
ci. ut s. Ruptie. q. j. De mā debiti cō-
iugat multa hēnt s. Debitū iugale

Matrimoniu .vij. q. n. do accusat
mūonio ppter aliq. impedimē-
tū q. d. in eo est v. l. fuit. Et
p. n. q. d. q. n. Qui phibēt v. l. q. p. n.
mūonio accusare. R. q. phibēt g. n. alē
oēs cōfnei q. diu sūt aliq. cōsanguinei.
Et est illud spāle q. cōsanguinei ad-
mittant ad accusatōe; sicut p. n. mā-
soro. frat. patru. auūcul. amita-
matertera. a tota p. gemies. xxxv. q.
vj. c. j. et. ij. A. Ista spālitās nō vidēz
respectu accusatōis: sed testificatōis.
ut in. c. videt. de q. j. B. Cui ratio est
q. vnusquisq. suā genealogia; scire
laborat. e. q. qui mā. accusa. pos. videt
Cōsanguineis autē deficientibz adz

mittunt antiq. oēs a veraciores vidē
mi quibz ea p. p. n. quitas nota ē. ut in
dicto. c. j. xxxv. q. vj. A. Itē in su. co-
ti. iij. tit. xx. q. j. vbi etiā addit q. in
multis locis h. hodie nō seruaf. q. n. cē
nci admittāt ad accusatōe; ei9 existē-
tibz cōsanguineis qui hoc possunt. B
Itē tam maritus q. vpor. potest mū-
oniū accusare. nec vlla defendunt
longinquitate amoy. e. q. de cōsang. a
affi. nō debz. A. Licet olim tā ipsi cō-
iuges q. cōfnei phiberēt ab accusa-
oe t. p. s. diuturnitate scz si steterit siml
sine questione p. xx. vel. xvij. ānos
ut notat in dicta. q. j. B

Dono q. aliquis t. p. cōtracti mū-
onij tacuit a nūc vult accusare: nū-
quid potest. R. q. si q. n. banna v. l. dēnū-
ciationes facte fuerunt ipse erat extē-
dyo cōsum. vel aliter denūciatio non
potuit ad eum peruēire. puta si in
mia infirmitate laborās non erat sa-
ne mentis. vel ita puer q. nō poterat
cōprehendere talia. vel alia causa le-
gitima impedit. erat: eius accusatio
debet audiri. alioquin cū rationabili-
ter presumat q. denūciatōem pub-
lice factā ipse existens in dyo cōsum nō
ignoraucit: tanq. suspect9 est repel-
lendus: nisi iurauerit q. postea didi-
cerit que obiāt: a ad hoc ex malicia
nō p. cedit. q. tunc etiā si didicisset ab
illis qui tēpe denūciatōis tacerūt
admitti debet. q. licet illi nō essēt ad-
mittendi q. nō fuerūt in culpa. iste tñ
nō debet repelli: cum nō sit culpabil-
e. q. qui mā. ac. pos. cū in tua.

Qualiter fieri debet accusatio ma-
rimonij R. fm ray. In p. dicto casu
improp. ne s. accusatio. q. non fit in
scriptio in qua accusator obligat se
ad talionē. sed s. denūciatio que fit
ppter pēn. in quo iuncti male p. ma-
nent a potest fieri etiā sine scriptis
A. dū tñ redigat in scriptis in actis
iudicialibus. ut in de. se. pe. de ver-
fig. cōiuncta de. dispendiosam de iu-
di. B. Sed melius est q. fiat in scrip-
tis. ar. extra de resti. spo. lrās extra
A. n.

qui ma. ac. pos. a nobis. Hmōi denū
ciatōis forma talis est. Ego talis de
nūcio vobis dñe ep̄ q̄ mūmōiū pe
tri a marie stare nō pōt qz sūt in tali
gēdu ofanguinij. designādo psonas
vl si est alia cā ut affinitas a hmōi
a da libell⁹ eē pti aduerse ut sciat qd
impetit. A Et qd actor pbare velit
in q̄ libello otinent grad⁹ ofanguini
tali a psona p̄rijs nomibz designate
fm cū. Ray. ut in sū. cō. li. iij. ti. xxj.
q. j. B. q̄ facto. pcedit in lite more so
lito. A. scz qz sacramētū de veritate di
cēda a p̄tribus suscipiat. a examina
tio a p̄batio p ordinē fiant. ut in dca
q. j. B. Et nota qz in h̄ casu pōt otī cō
tumacē lite nō otēstata pcedi ad tes
tium receptōem a diffinitiuā sūam
eē vt lite nō cōces. qm̄ freqnt. A. Hoc
vex est otra otumaciter absentē. Se
cus si nō sit otumax. ut p̄ in e. c. qm̄
B. Secus aut̄ esset si fieret accusatio
de adulterio ad thoi sepatōem. extē
ut li. nō cōces. e. j. et. c. qm̄ freqnter A.
Ibd̄ qd̄ in hoc. q̄ notat in sū. cō. lib.
iij. ti. xx. q. iij. a. ti. xxj. q. j. B.

¶ Qui pnt eē testes in cā matrimo
niali. R. fm Ray. Om̄s q̄ admittūz
ad accusatōem: admittūz ad testifi
catōem. de q̄bus dictū est s. q. j. et. ij.
Et licz pater a mater sint p̄dnei tes
tes in h̄ casu vbi agit de federe mūo
nij scz vtz sit ibi affinitas l ofanguī
nitas vl simile impedimētū ut eē qui
ma. ac. pos. videt nobis. tamē si de ip
so otractū agat. v. vtz matrimoniu
sit int̄ eos otractū tanq̄ suspecti sunt
repellēdi. nisi ille vl illa. vl filij vl fi
lia cui⁹ oducta sūt: eēt supior i diuitijs
nobilitate potentia a honore. qz pen
tes vidē filioz a filiaz incremētū a ho
nore diligere. ex. de testi. sup. eo. Itē
in hoc casu p̄dicto pōt esse idē accusa
tor a testis. ar. xxxv. q. vj. ep̄s in sū
nodo. a. c. de pentela. ex. d. testi. cogē
pterea. Ibd̄ Th. in. iij. di. xli. Ibd̄ in
sū. cō. li. iij. t. xx. q. iij. a. addi. fm
glo. Ray. qz in allegatis iuribz nō p
bat qz etiā i cā matrimonij q̄s possit

eē accusator a testis. sed in illis s: de
forma iuramti quā dñt p̄stae ep̄ te
stes sinodales a assumpti de cōitate
ad denūciandū delicta. Pōt tñ dictū
Ray. et Th. verificari in casu. c. sup
eo. ij. eē de testi. scz qm̄ mūmōio nō
otracto mater alterutri⁹ dicit eē ofan
guinitatē int̄ oingēdos. qz statur di
cto ad in dubio a impedit mūmōiu
octrhendū. B. De impedimētis mul
ta habes s. Impedimētū. j. cū se. c.
Matrimoniu. viij. qm̄ otracto
mūmōio accusatur oiuuz de
adulterio a peti. diuortiu. Que
rit ergo primo. Qui admittūz ad ta
lem accusatōz. R. fm Ray. Licz tam
fm leges q̄ s: canones q̄libz bone fa
me admittat ad accusatōz adulteriij
cū agit ad penā legalē vl canonicā
tñ cum agi. ad thoi sepatōem null⁹
admittit nisi marit⁹ a vxor.

¶ Quare hmōi accusatio fieri debeat
R. Marit⁹ volens vxorē accusare de
adulterio ad penā legalē v: se iscribē
a ad penā tationis se obligare. Nec
pōt agere p̄curatorē. sed p̄ seipm̄ p̄
sentē agere optet. S: si corā eccāstico
iudice vult agere ad thoi sepatōem
tenet scrībē dare libellū accusatōis
sed nō debz se ad penā tationis obli
gare. quoniā siue p̄baēt qd̄ obijerz
siue nō haberet qd̄ vellet. qz separet
ab vxore Et pōt maritus agere a illa
rñdere p̄curatorem. A. si necessitas
id postulauerit. ut in e. tue. de quo. p̄
B. qz etsi de crimine fiat accusatō. nō
tamen est criminatis. sed quasi mix
ta. Probāt omnia p̄dicta expresse
extra de pura. tue.

¶ Vtrum maritus possit vxorem dis
mittere p̄pter adulteriū. R. A. causa
re potest a dimittere. Math. xij. Qui
dimisit vxorem excepta causa forni
catōis. Et eodem mō vxor virū
qz in tali casu nō ad imparia iudicā
tur. xxxij. q. vij. si quis vxorē. a. q. v.
p̄cepit. a. c. xp̄iana. Nō tñ intelligēz
dū est qz posset nubere alteri. xxxij. q.
vij. om̄es causatōes. Sed nec eam di

mittere pot in. viij. casibz ut habe^r.
 Et ista ca extendit ad fornicas
 tois suspitoez. qn suspitio est mul
 tu violeta a certa verbi gra. Si pba
 tu est q fuerit sol cu sola nud cum
 nuda in eode lecto aut siml in mult
 secretis locis a in latobis ad h omo
 dis a houis electis libere vxor dimitti
 tur. xxxij. q. j. dixit duo ef de p sup. lit
 teis. Itē extēdit ad viu sodo mitali
 ut p i possit vxor dimittē vii. a con
 uerso xxxij. q. vij. oēs causatōes a
 adulteri. A Est at vidū sodo mitali
 cū masculū in masculū v l feia in feiaz
 turpitudine opaf fm glo. ray. ut in
 sū. cō. li. iij. ti. xxxij. q. ij. B Itē itelli
 gēdū est de spūali fornicatōe. ut si
 marit v vxor incidat in hēsim v l iu
 taismū siue gentilitatē a trahit cōiu
 gē ad infidelitatē. A Ergo videt q si
 nō trahat ppter hoc pētm: nō debeat
 sepatio fieri a p hoc videt facere c. q si
 uit. ef de diuor. B. In q casu ab illo
 poterit separi. licz alij nubere nō lice
 bit. xxvij. q. j. ydolatria. ef d diuor.
 q siuit. a c. de illa. ef de cōuer. cōiu. c.
 vlti. Immo nec dimittē pot si se corz
 rigere velit ut in c. de illa. A. Itē qd
 in hoc. q. d. nōt in sū. cō. in dicta. q.
 ij. fm Ray. De. et Tho. B

Vt si vir polluat aliquā ef clau
 stra pudor vxor possit cū dimittē. R.
 Licet ex tali cōitu affinitas nō seqt
 tū vir eq v l magis violat fidē mōz
 nija magis peccata iō videt q dimit
 ti possit. nā o stat in hoc casu q forni
 catōz omisit. ar. xxxij. q. iij. meretri
 ces. A. Itē in sū. cō. co. ti. q. iij. B

Quid si aliqs tale qd egerit cum
 pua vxore. R. fm hug. a Lau. Vx
 or pt cū dimittē. Sed videt intelligē
 dū si ipsa nō fuit in culpa. h violeta
 tav l somno decepta a hmōi. A Glo.
 in. c. oēs causatōes. xxxij. q. vij. senz
 tit q ppter hmōi ef ordinariā polluz
 tōz cū vxore vir nō possit dimitti: pt
 distingu. Si vult vir p seuerare in tū
 pctōz ppter piculū saluē qd imminet
 vxori ctra qd pt a debz sibi pūderez

ut ef de diuor. gaudem⁹ possit dimit
 ti Als sec⁹ cū in hoc casu nō diuiserit
 carnē suā in plures. iō nō pot ex hoc
 dimitti sicut nec in casu. q. se. B

Quid si alter cūgū seipm polluit
 R. fm Wil. q non credit q possit di
 mitti. A. Itē in sū. cō. co. ti. q. iij. B

Rūqd ppter solā volūtatē seu intē
 tōz adulterādi possit alter cūgū al
 ter dimittē. R. fm Wil. R. q. qd v bū
 fornicatōis cū effectu accipiēdū est.
 ar. de pe. d. j. Dec at vba. A. Itē i sū.
 cō. co. ti. q. v. B

Vt vir teneat vxorē adulterā di
 mittē. R. fm De. Si fornicatō ē ocl
 ta nec pt pbari n d; dimittē. Si xō ē
 māifesta distinguēdū ē. qz si nō ē secu
 ta nec spā correctio n licz retinē nevi
 deat pctō osentiē. Si xō spā correctō
 lz vxorē retinē qz a spātō ad correctōz
 indulta ē. A. cō. Tho. ut in sū. cō. co.
 ti. q. vj. B

Vt vir mulierē adulterātō possit
 ppa auctē dimittē. R. fm tho. in. iij.
 di. xxxv. Qn viro o stat de fornicatōe
 vxorē pt auctē sua eā dimittē qn^m ad
 thoz. s. debitū ei negādo. Itā si amiscē
 tur ei nō solū incurret irregularitatē h
 et gnaret sibi ipedimtu accusādi ut
 dictū ē s. Debitū cūgale. q. xij. q. i. In
 pit vtz vir teneat; s; si ei debitū sdat
 o pulsus auctē eocē lz irregularitatē in
 currat: n tū s gnāt p iudiciū accusāz
 di. Si xō loqm q ad cohabitātōz nō
 lz viro vxorē dimittē sū iudi^o eccē. et
 si dimiserit: d; cogi ad rāpiēdū n vir
 incōtinēti fornicatōz pbaē possit a h;
 hō. si pbaē infē octo dies n restituef
 qbz elapsi si n pbauef plena fstitutō
 fiet. a sic pt intelligi. xxxij. q. ij. ecēa
 stica. A. als inapit historia. B. Dicit
 et host. q si adulteriū sit notoriū ita
 q iustificatōi n sit loc⁹: tūc pt adul
 terā sua auctē dimittē. ef de diuor. si
 gmficasti. a multo forti⁹ debitū tene
 gare. Itē Immo. S; addit Wil. qz si
 notoria sit fornicatio mlieris: qd iu
 ipsa tū nō recebit a viro: nec publice
 morat cū adultero: nō pt eā dimittē
 A. iij.

seu expellere auctoritate propria: quod si fecerit: cogere eam recipere. sed si ipsa publice moret cum adultero: non tenet eam maritus recipere: siue eam expulerit siue non. A. Idem in sum. con. eo. ti. q. vij. a. q. ij. B. Sicut et non tenet eam recipere si postquam illa expulerit adulterem notorie et si cum adultero non moret. A. Pro B. satis videtur facere. et de diuor. significasti. B. Et in hoc etiam casu potest ea inuita monasterium intrare nisi etiam ipse fuerit fornicatus.

In quibus casibus non possit adultera a viro accusari vel dimitti. Reo. fm Rai. in septem. Primum si vir iudicet de fornicatione. xxxij. q. vij. p. totum. et de diuor. significasti. Secus si ipse pretulerit eam. et de eo quod cogit. viro. siue discretionis. A. Alio incipit discretio. B. Tercio et cum ipsa crederet virum defunctum a nuptiis alij quod maritus rediens tenet eam recipere ut dictum est. Impedimentum. xij. q. ij. A. quod incipit. Quid si vxor. B. Quartus si cognita fuit latens ab aliquo quem crederet esse virum suum. ar. xxxij. q. ij. in lectum. Quintus si fuit vi oppressa. xxxij. q. v. proposito. Quid intellige de vi absoluta. aliter non excusat. xxxij. q. vij. oes causatos. Sextus quando recedat a se si bi per adulterium vel eam publice adulteratam retinet in consortio maritali. xxxij. q. j. c. ij. a. iij. A. In hijs casibus pariter videtur hoc probari. sed bene in l. de quod statim. B. C. de adulteris. l. crimine adulterij. Septimum est si aliquis infidelis coniugem repudiavit illa nubat alteri postea vir conuertatur ad fidem sicut a muliere tenet eam recipere. et de diuor. gaudemus. q. vi. De hoc s. Impedimentum. ix. q. v. C. Th. et de in. iij. di. xxxv. A. Con. et gos. a. Hos. ut in sum. con. li. iij. ti. xij. q. vij. B.

Quis sit effectus accusatoris ad adulterio. Reo. fm rap. Effectus est quod si maritus per se vel illa confiteatur. nec excipitur contra eum de aliquo septem casibus quod bene in precepto. et absolute a cohabitatio. a si iurante quod ei tenebatur. a potest ingredi religionem ea inuita. xxxij. q. ij. agatho

sa. Sed tamen continere tenet quod diu illa vixit. Idem Th. a. De. i. iij. di. xxxvi. A. Idem in sum. con. eo. ti. q. ix. B.

Quid si vir propria auctoritate dimisit adulteram intrauit monasterium. non quod potest ab ea reuocari. Reo. fm Wil. Videtur Hug. notasse. quod si vxor publice morata sit cum adultero vir etiam ante finem potest intrare monasterium ea inuita. sed illa eo inuito non potest. Secus si non publice moret quod tunc non potest ante finem a si ingressus fuerit potest reuocari. A. s. quod quod potest adulterum. xxxvij. q. ij. Agathosa. Et facit quod dictum est super. Debitum coniugale ad si in additio. Et si potest incontinetia nulla fiet reuocatio ut potest colligi ex dictis s. v. vij. B.

Quid si mulier adultera ingressa est monasterium non quod vir potest eam reuocare. Reo. fm Wil. Ea reuocare potest. Nam innocens potest ingredi. Adulterum vel adultera non potest sine licentia alteri. A. si sit lata sententia diuorij. Tunc enim idem iudicium est de viro a muliere. s. quod vterque altero inuito potest intrare religionem quod per sententiam eorum vterque ex toto renunciat iuri suo s. hug. a. i. sum. con. li. iij. tit. xxxij. q. xij. B. Si tamen ingressa viro sciens a non sciens satis potest videri data licentia. a vir tenet continere. A. facta. xxxvij. q. ij. Agathosa. B.

Quid si per lata diuorij sententiam a postquam vir factus est sacerdos vel religiosus interfuit oster ecclesia; fuisse decepta. ut puta per falsos testes non quod restitue. Reo. fm Rai. Etiam si postquam factus nihilominus restitue. a tenet reddere debitum non tamen exigere possit. S; in dictis non casibus si mulier non repetit interuix non potest vir repetere vxorem. quod iudicauit sibi per facti ordinis suscepto. et per religiosus ingressu. A. Idem in sum. con. li. iij. t. xix. q. iij. Et forte si mulier petiisset diuorij non possit reuocare quod videtur enunciasse suo iuri per tale penitentiam; fm hug. ut; ex dictis in primo precepto. et nisi forte ducta fuisse ex conscientia putas affuisse impedimentum quod non erat. quod erras non videtur sententia. ff. de iurisd. om. iur. l. si per errorem. B.

Pono q̄ lata est f̄ma diuorciū p̄t adulteriū vxoris postea vir adulterā tur: nūq̄d mulier potest eū repetere. R̄o f̄m ray. R̄o p̄t de rigore iuris. Iudex tñ ex officio suo p̄t illū cōpellere. ar. ex. de iureiurā. Tua nos. ex. de diuor. ex. l̄is. Vñ a. j. Corint. vij. Si de hijs q̄ m̄iōmō iuncti sūt. Precipio n̄ ego. sed dñs vxorē a viro suo nō discedere. q̄ si discesserit: manē inuuptā: aut viro suo recōaliari et vir vxorem suā nō dimittat. Vñ a. f̄m dñl. Vxor de canonica eq̄tate p̄t viū ēpetere qz ex receptōe rei iudicate chidit repliatio de adulterio. Idem Tho. Al. et De. A. Con. etiā Hosti. ut in sū. con. li. iij. ti. xxiij. q. xij. Et q̄ hec repetitō possit fieri de eq̄tate canonica. sat. vi. def. p̄bau. in. c. significasti et c. ex lit. teris. ex. de diuor. B.

Vtrū vir a vxor equale peccet p̄pter adulteriū. R̄o f̄m De. Licet in cā adulterij vir a vxor ad eq̄tia iudicentur ut sup̄dictū est. qz vtriq̄ licitū ē aliter dimittē. non tñ hoc est ex eq̄li cā sine pctō. nam vno mō mulier pl̄ peccat qz peccat s̄ bonū ptis. h̄ alio mō eq̄le peccant scz extra bonū fidei. Et hec est sufficiēs cā dimissiois. Ido iuste h̄c vtriq̄ dimittē aliū. Tercio mō ce terē paribus pl̄ peccat vir p̄pter p̄do minatiā v̄is. Idē Tho. i. iij. di. xxxv. A. Idē in sū. cō. co. ti. q. xj. B.

Pono q̄ vir p̄pter fornicatōz vxorē sepat̄ est p̄ f̄mā mō vult eā recōaliare sibi: a illa nō vult: nūq̄d est cogēda. R̄o f̄m ray. Vir q̄ nō peccauit p̄t petere cōpelli eā etiā inuitā nō obstante f̄ma. qz qd̄ fauore meo introductū est in dānū meū retorq̄ri nō d̄. C. de legi. qd̄ fauore. ar. xxxij. q. j. nō erit. Idē Tho. De. Goff. A. Hec itelligēda sūt n̄ vir p̄ f̄mā suā fornicat̄. v̄l nisi mulier mutas̄ statū. scz ingrediēdo religioz. f̄m pe. a. tho. ut i. sū. cō. co. ti. q. xij. Et facit qd̄ dictū ē s̄ in. c. qd̄ si mulier. in additōe. B.

Pono q̄ vir adulterat̄ est occulte sed vxor manifeste: nūq̄d p̄t vir illā

accusare a sine pctō dimittē. R̄o f̄m ray. Credo q̄ nō. qz non desiat vxorius recipiē: sed pb̄adi. ar. xxxij. q. vj. p̄ totū. Idē Tho. Al. Goff. a. Hosti. Si tñ vir egisset p̄mā a vxor mō mīta nollet agere h̄ in adulterio p̄seuerare: sine pctō poss̄ eā p̄ f̄mā dimittē. xxxij. q. j. c. j. iij. et. iij. Idem Goff. a. Host. A. Idē in sū. con. co. t. q. xv. B.

Sed vtrū vxor adultera: p̄ p̄mā possit repellē viū ab accusatōe. R̄o f̄m ray. Credo q̄ nō p̄t. qz p̄mā nō tollit ius accusādi in foro iudiciali. xxiij. d. primū. xxxij. q. ij. admonē. vj. q. j. q̄ aimē. v̄. vidēdū. A. in principio. Idē Tho. Al. Goff. a. Host. A. Idē in sū. cō. co. ti. q. xvj. B.

Quid si alt̄ coniūgū fornicet carnaliter a alt̄ spūale: nūq̄d fiet cōp̄satio. R̄o f̄m Hosti. Dicat q̄ si accusat̄ q̄s de spūali fornicatōe ut de heresi a ex̄cipiat de carnali. s. adulterio nihilo min⁹ peccet: n̄ cūti voluerit. qz si cūti velit cōp̄satio h̄ locū. Si v̄o fiet accusatio de carnali a exceptio de spūali excep̄o admitte: a sup̄ ipsā exceptōez p̄mpti⁹ peccet. Nec dixi p̄t picl̄m heresis siue infidelitatis. A. Idē in sū. cō. co. ti. q. xvij. B.

Vtrū p̄t aliis aimē poss̄ vxor dimitti. R̄o f̄m Tho. in. iij. di. xxxij. p̄t alia pctā dimitti n̄ p̄t. nec q̄ ad vincū n̄ q̄ ad actū. n̄ forte ad t̄ps velit se s̄trahē a cōsortio vxorē p̄ castigatōz. e⁹ s̄t̄t̄t̄do ei solaciū p̄ntie siue s̄lā. a qñ vxor p̄stat m̄gnā occasiōz ruine viro suo: tūc vir se s̄trahē p̄t ab e⁹ cōsatiōe. Idē Al. abb̄es q̄ n̄ oꝝ cōbitat̄ suū a v̄furario. si n̄ vult resipiscē h̄ cessāte scādalo recōaliari d̄. xx. vij. q. j. vxor. A. Et ad dictā s̄tractōz. facit illd̄. Mat. xvij. si d̄ tua scādalisauēit te absate eā. Vbi d̄t glo. q̄ in manu a i oculo p̄nt fr̄es vxorēs a p̄mā a filij itelligi f̄m cū. tho. Predictis cō cōcordat pe. q̄ d̄t q̄ qñ cūx p̄ p̄t: suū fac scandalū. p̄t dimitti q̄ ad cōhabitātōez t̄palē q̄usq̄ corrigat. a cessante.

scandalo debet fieri recōaliatio. ut in
sū. con. eo. ti. q. xviii. **D** De hac mate
ria adulterij quodā hēs s̄ Adulteriū
Itē impedimentū. viij. **f. ij. a. se.**

Matrimoniu. ix. qñ aliq̄s peti
tur in viij. l. aliq̄ in vxore. Que
rit ergo quō in hac cāpceden
dū sit. **R. s̄** fm Raym. si mulier petat
aliquē tanq̄ viij. v. l. cōuerso. vidēdū
est vtr̄ velit agere petitorio iudicio
v. l. possessorio. v. an mulier dicat ali
quē eē suū maritū. qz extraxit aī ea a pe
tit eū sibi adiudicari in maritū. qd̄ ē
agere petitorio qñ agat de p̄rietate
an eum petat sibi restitui tanq̄ ab eo
fuerit iniuste dimissa a hoc est agere
possessio qm̄ petit possessionē viij.
sui igit si agat petitorio dicēs aliquē
esse viij. suū. a ille negat exp̄ciedo qz
illa nō possit eē vxor. p̄pter tale v. l. ta
le impedimētū p̄tractabi. exceptō
mariti. qz ea pbata q̄stio p̄ncipatis
p̄miss. erit em̄ vir absoluedus. eē de
ordi. cog. c. j. **A. Itē in sū. con. ti. iij.**
ti. xxx. q. j. **D**

Quid si agat possessio. **R. s̄** fm Ray.
Qñ petit sibi maritū restitui licz ma
rit. obiciat de consanguinitate v. l. alio
impedimētō: p̄t. debz fieri restitutio
mulieri q̄ cognoscat de exceptōe ma
riti. ex. de diuor. p̄ro. eē s̄ resti. spo.
ex. q̄stione. a. c. lrās. **A.** Et iāsi impe
dimētū consanguinitatis v. l. hmōi eēt
notoriū ut in dicto. c. p̄ro. **D.** hoc tñ
fallit in q̄busdā casibz in q̄bz restitu
tio debz fieri. **P̄m.** est si obiciat mu
lieri fornicatio publica a manifesta
de q̄ pbato qz sit notoria ita qz nō pos
sit aliq̄ tergiversatōe celari: nō resti
tuet nisi ipsa pbaret viij. adulterium
omississe. qz tūc restitui d; etiāsi fuerit
fornicata publice. ex. de diuor. signi
ficasti. **Et de isto casu vide s̄. Māo. viij.**
f. viij. et. ix. Scd̄ casus est si s̄
h̄ciat consanguinitas maxime q̄ sina
lege phibita sit. a pbatōes offerā in
otinetū pate. in q̄ casu d; recipi iuram̄
tū ad cautelā. ne. s̄ hmōi obiectio ma
liciose fiat a tūc fiet q̄dam testatio qñ

tū ad cohabitātōez nō tñ quātuz ad
carnis copulā ut in dicto. c. lrās. **Ter**
ci. casus est si obiciat exceptio rei tu
dicite. **A. s̄** sup. diuortio. ut in c. cā;
de quo. **f. **D.**** Nō em̄ est restitutio faci
enda nisi p̄io de illa exceptōe coguo
scat. ar. eē de offi. de le. cām. **Q̄rtus**
est qñ scz vir petit sibi restitui vxorē
a ipsa timet de seuidā viri. **Debz** q̄debz
restitui sufficienti cautōe recepta qz
ei malū nō inferat. eē de resti. spo. ex.
trāmissa. **De q̄ cautōe habes hic. **f.****
f. h. **Et si ita capitali odio eā p̄scq̄t**
qz merito de ipso diffidat: nec possit ei
sufficiēti securitate p̄uideri: nō solū n̄
debz restitui. sed ab eo pot. remoueri
ut in dicto. c. lrās. **Cō. **T. ho. et. **P. **Ad******
dit. vlt. **Ray.** in om̄ibz alijs casibz
credo qz mulieri viij. petēti sit restitū
faciēda a cōuerso. dūmō pbet se in
possessione fuisse. a a viro spoliatā si
ne iuris ordine. qz hęc duo pbare ha
bet. eē de offi. dele. **s̄ sultatōibz a eē q̄**
si. sint le. cā. **ij. **A.**** **Itē in sū. con. di.**
cta. q. j. **D****

Quid si mulier p̄pria auctoritate re
stitit a viro a mō ipsa petit ad restitu
tōez. nūqd̄ debz restitui. **R. s̄** fm Wil.
Scd̄ q̄sdā nō d; restitui. **Sed fm Vin.**
debz. **Qd̄** credo vey eē qz coipso qz res
dies nō admittit est expulsa. ut a ca
dat a possessione. ff. de acq. pos. l. clam
possidere in si. ff. de vi. a. ar. l. j. **f. siue**
aut. itē **Herū. nōt** eē de diuor. signi
ficasti. idē **Hug.** nisi ipsa fuerit forni
cata publice v. l. aī adultero publice
morata. ar. eē p̄ hac opimōe. ext. de
iur. iurando. tua nos. **A.** **Itē in sum.**
cō. eo. ti. q. j. **D**

Quid si is q̄ petit tanq̄ diuix neg
gat māoniū **R. s̄** fm Ray. **Ille** q̄ p̄po
nit habz pbatō. alioqn̄ succūbit. eē de
causa pos. a p̄prie aī ecāa. a eē. de iur.
reiuā. c. si.

Pono qz p̄latā ex errore diuortij
fina; vir fact. eē sacdos v. l. religiosus
nūqd̄ d; restitui vxori petēti hēs hūc
casū s̄. **Māoniū. viij. **f. xiiij. q̄ inel****
pit. **Quid** si p̄latā fina; qz si vxor i

gressa est mōsteriū als nō ingressuā
nisi qz credebatur diuortiu iuste celebē
tū. nūq̄o apta ueritate p̄t viū repe
tere. R^o fm Wil. R^o qz falsa cā n̄ im
pedit vōtū mōchat. fiat etiā de viro
dictū est s̄. in p̄dicto. F. riii. A. J̄dē in
sū. con. eo. ti. q. vi. B.

¶ Quid si religioſus & religioſa peti²
tāq̄ diūra cōfiteſ mōm a copulā car
nalem. R^o fm Wil. In h̄ casu stādū
erit cōfessionī utputa mulierē a vesti
tuēda erit viro petēti. Nulli em̄ ex h̄
sit p̄iudiciū n̄ ip̄s. nec est credēdū eol
imemores salutē sue. j. q. vii. Sanxiz
m⁹ Alis tū cēt dicēdū in rebz q̄s debil
set mōsterio. J̄dem Bern. a. J̄mo. in
glo. eſt de rap. cū cām. A. Hosti. tū di
at qz si cōstat p̄sonā omnino tēdere ad
sepatoz; mōmij spūalis scz religioſis
v̄l carnalis cōtra q̄s cōfiteſ nō stabif
cōfessionī sup. ut eſt de eo. q. cog. cōfag.
vxo. sue sup. eo. Sed si cōstat qz nullo
mō uellet mōmij separi tūc stabif
cōfessionī aq̄ut in dicto. c. cū cām. qz
cūlibz credif cōtra sea nō p̄ se. a. q. in
dubio tenendū est. id q̄s in p̄io loco
dictū est. s. q. sc̄t ei cōfessionī. ut i sū.
cō. eo. t. q. ix. S; certe nō videt qz deat
stari cōfessionī s̄ mōm cō carnale. ut i
dicto c. sup. eo. a. multo min⁹ spūa
le cū sit fauorabili⁹ ut in c. ex p̄bico
eſt de uer. diu. n̄ cōstaret p̄sonā aū in
gressū religionis fuisse traductā tē
credēf sibi cōfiteſi copulā intueſſe a
iste ē casus dicti c. cū cām. fm glo. ibi
R^o c. miz qz h̄ casu cō si mulier nega
ret credēf viro asserēti copulā intue
nisse. eſt de despō. ipu. cōtinebat. B.

¶ Quare seu ad q̄d diūx spoliat⁹ ē re
stitued⁹. R^o fm rap. Restitui d; ad
oia illa s̄ q̄bz pbauerit se spoliatū ut
gaudeat pacifica possessione plena
securitate. iij. q. j. reintegrādo. Sed si
mulier dicat se h̄re suspectum viū ne
forte eā ledata cā; verifilem oñdatz
ad iudicē sp̄cēt facē sibi cauēri suffi
ciēti cautōe qz tractabit eā hū sif vir
d; vxorē a qz n̄ lebat eā in p̄sona f̄ re
b⁹ a h̄mōi. a h̄ac cautōz; p̄stab⁹ p̄ iu

ramtū. xxxij. q. j. de h̄nd cō. A. J̄bi ml
h̄et s̄ iuānto. S; glo. ibi dic̄ qz si mlē
nihil allegat de suspitōe viri suffiat
nuda p̄missio. Si at̄ dicat cū suspitōz;
o; qz p̄dona cautō ei p̄ste². r. fiduissō
res. v̄l pignoā v̄l cō iuram^m si forte
id magl timeat vir. Si v̄o tāta sit leu
tiaviri ut nulla cautio videat sufficē
tūc nō est ei reddēda. s; alicui honeste
matrone cōmittēda. eſt de resti. spo. a
trāsmilla a c. lras. in fi. B. S; si mlē n̄
cōfidit de iuramto. d; p̄stare cautōe;
pignozatiā v̄l fiduissōnā s̄ certa
p̄na. ar. ex. ut lite n̄ cōf. qm̄ sc̄q̄nt
et. xxxij. q. v. p̄dest. a. q. iij. si vindcā
De h̄ cō h̄et s̄. hic. q. h̄. arca finem.

¶ Edic⁹ v̄l arurgic⁹ Precep^mē
medicū ut aq̄ eos ad infirmos
v̄di cōtigerit ip̄s aū oia mo
neat a iducat qz v̄cēt medicos aiaz
ut postq̄ fuerit infirmo de spūali sa
lute p̄uisū; ad corpāl medicane reme
diū salubri⁹ p̄ceda². Si q̄s at̄ medicorū
h̄mōi cōstitutōis trāsgressor extiterit
tādū ab iſſu ecclē arceat. s. p̄ sm̄az
fm glo. don² de trāsgressiōe h̄mōi sa
tisfecit cōpetē. Et fm hos. exq̄ dic̄ p̄
cipim⁹ trāsgressor mōiſt peccat. eſt de
pe. a. re. cū infirmitas. J̄dē i co. c. s̄ pe
na excoicatis p̄hibe² medicane p̄ cor
pāl salute aliq̄d suadeat q̄s i piclū
aie cōtat. J̄dē i sū. li. iij. ti. xxxiiij. q.
lxix. ad fi. Vbi cō addi² h̄; ho. qz s̄ sta
tutū dā c. cū infirmitas p̄sēbi n̄ p̄t nec
aliq̄ cōsuetudine tolli aū p̄ salute aia
rū introductū sit. B.

¶ Quō se d; h̄re medic⁹ i medicanis
cōferēdis. R^o fm J̄mo. Diligēt attēdē
d; ne illas medicinas cōfēat de q̄bz h̄;
artē ei n̄ cōstat. R̄ā si dubitatō; h̄;
noceat l̄ si h̄re d; cōferēdo peccat. A. Cō
si v̄herit cōcedat medicinā p̄ futurā; si
tū cū h̄ aliq̄d dubitatōis h̄; v̄l h̄re dē
at ne noceat h̄; cū. J̄mo. a. i sū. li. ij.
t. j. q. xxx. B. Q̄ia i tutiorē p̄tē tenēdū
est eſt de homi. petiāo. Securi⁹ ē ei res
linq̄re h̄ic; in manu creatoris sui. q̄
medicane de q̄ dubitat. J̄dē cō peccat
si debitas medicinas omittat. J̄dē h̄;

¶ Quid si ppter defectū v̄l corruptōz aut sophisticatōz rerū ī medicina p̄fitay infirm⁹ incurrit piculū. R̄o fm̄ Immo. Si medic⁹ diligētā quā debuit adhibuit in rebz eligēdis: in culpa bilis erit. Idē Hosti. A. Idē in sum. con. eo. ti. q. xxxvj. B.

¶ Vtz medic⁹ teneat pot⁹ gratis curare q̄ p̄mittē mori. R̄o fm̄ rap. Medic⁹ teneat curā cōsiliū impēdere paup̄i languido. Mortē ei tāguētibz p̄batur infligē q̄ hāc cū possit excludere n̄ excludit. lxxxij. di. in p̄i. Vbi dicit glo. q̄ medic⁹ pot⁹ d̄z gratis curare q̄ p̄mittē mori. nō solū paup̄em sed etiā diuitē. A. Idē in sū. cō. eo. ti. q. xxxij. ad si. fm̄ glo. lxxxij. dist. in p̄i. Vbi etiā dicit q̄ d̄z medic⁹ curare nō solū gratis sed et suis imp̄sis et diuitē q̄ nollet aliqd dare prius q̄ p̄mittēt cū mori si diuulcēt repetz expensas. q̄ vtilit̄ gestit nego. cū ei⁹. Et si et mori aeger: p̄t̄ repetere. q̄ sufficit si vtilit̄ cepit gerere. licz euēt⁹ non sit secut⁹. ff. de nego. gest. si an vltro. Nec p̄t̄ ei obiici q̄ cā pietatis fecerit sūpt⁹ n̄ p̄p̄inqu⁹ eēt infirmo. ut. C. eo. alimēta. Et q̄ medic⁹ p̄ta debz p̄dca facere a t̄petere etiā si infirm⁹ p̄hibuerit. sicut inuitū possūm⁹ eēt de do. mo. ruitura. a. b̄n̄ficiū offerre inuito. xxij. q. iij. ipsa pietas. Immo p̄sumit q̄ infirm⁹ talia dicēdo fuerit furiosus. ff. de cō. insti. quidā. B.

¶ Vtz peccet infirm⁹ nō obediēs medico. R̄o fm̄ Immo. Vide q̄ nō. q̄ medic⁹ nec p̄latus est: nec h̄o cui⁹ māda tis obedire teneat. tñ bonuz est q̄ ei credat tan q̄ perito in arte. A. Idē in sū. cō. eo. t. q. xxxvij. B. R̄a si infirm⁹ scient̄ sumat abū v̄l potū noxiū peccat. A. Idē si h̄ faciat ex affectata seu improbili ignorātia fm̄ eundem Immo. ut in sū. con. eo. ti. q. xxxij. B. q̄ teneat corp⁹ suū fm̄ deū diligē. P̄t̄ tñ dici q̄ si n̄ crederet mortifex: q̄uis crederet inde infirmitatē augeri: nō peccat mōrē v̄l saltē nō ita grauiter. A. v̄ mōrē v̄l vniuersa p̄l v̄l minus

fm̄ q̄ntitatē nociuiti in q̄ oñdis mod⁹ offensiois caritatē cōtra quā i⁹ q̄d agit est p̄t̄m mōrē fm̄ om̄s theologos ut nōt̄ Tho. ij. ij. q. lix. ar. iij. B. Peccat et seruitoēs scient̄ talia ministrātes. A. v̄l et improbabili iḡrātia ut ī dicta. q. xxxij. B. In sanitate tñ qñ q̄s nō teneat viuē medicinalē si scient̄ accipet aliq̄d nociuū v̄n̄ mors v̄l infirmitas veniret peccaret q̄uis. A. Et fm̄ q̄ntitatē nociuiti ut dictū est. B. Con. Host.

¶ Quid de illo q̄ secat vel fleubothomat aliquid q̄ inde morit̄. R̄o fm̄ Wil. Si pit⁹ eāt a adhibuit debitā diligētā nō teneat in aliq̄ pot⁹ casu q̄ culpa mors euēnisse p̄sumit. ar. xxxij. q. v. de occidēdis. A. Idē in sū. cō. eo. ti. q. xl. B.

¶ Quid si incedit nō h̄z cōsuetam di spōem neruoz v̄l venaz. A. vel si sb̄itus a insolit⁹ timor v̄l tremor irruit sup̄ eū. ut in sū. cō. e. ti. q. xxxvij. vbi hec notā. B. a. in casu a medico moritur. R̄o fm̄ Immo. Si in casu in h̄ nō errauit p̄t̄ suā in expiētā n̄ peccat n̄ sit irregular. Tñ qñ in aliq̄ dubitat pot⁹ d̄z dimittē q̄ incedē. Idē Hosti.

¶ Vtz phisica v̄l acurgia possint ad ordines p̄moueri. R̄o fm̄ rap. Si p̄t̄ erāt in arte: a. nihil de cōsuetibz om̄i seīt a h̄nt de h̄ p̄babile cōsciam: pot̄ rūt p̄moueri alit̄ n̄ eēt de eta. a. q̄li. ad aures. ff. de va. a. e. for. de. a. si medic⁹. A. als̄ incipit medic⁹. B. Idē hos. In no. a. Goff. Est tñ cōsiliū hos. a. Goff. q̄ p̄mouēdi a p̄tica medicine abstinentā pot̄t̄ acurgia q̄ adustio: v̄l inasio: v̄l q̄rit cū in nullo vacillare debeat cōscia p̄mouēdi. xxxij. d. laud. A. Idē in sū. cō. eo. ti. q. xxxv. B.

¶ Vtz liceat cleric⁹ opari ī medicina. A. in phisica. ut ī dca. q. xxxv. vbi hec nōt̄. B. R̄o fm̄ rap. Si sit in sacre ordibz v̄l et ī minoribz dū tñ sint sufficient̄ b̄n̄ficiati n̄ h̄z n̄ grat̄ p̄ miserabilibz p̄ois v̄l suis cōsanguineis. Nec tō vbi possit eēt picl̄m. q̄d et ī claustris disticti⁹ ob h̄uā. eēt ne de. l. mo. ml̄.

Vty liceat deici opati in cirurgia
 Re^o fm ray. Officiū cirurgie qd indu
 at aduſtionē v^l inſionē est deiciis
 omibz interdicitū. e^{ſt} ne de. v^l mo. ſe
 tētia. a de homi. tua nos. A. In hijs
 e. nō videt dia nī de exntibz in factis.
 Sed idē p^t intelligi e^{ſt} de exntibz in mi
 noribz qn̄ ſūt ſufficient bñficiati. ar.
 e. j. e^{ſt} de poſtu. ut etiā p^t colligi ex po
 ſitis in dicta. q. xxxv. fm ray. B. De
 deiciis a religioſis audiētibz medici
 nā. h^{is} s. Excoicatio. j. q. ii. ver. vij.
 a ibidē. q. ii. v. xiiij. De ſuitozibus q̄
 infirmoz s. Dormiadiū. ii. q. ii.

Mendaciū est falſa ſignificatō
 vobis cū intentōe fallēdi. xxij.
 q. ii. q. ii. Ille ergo. Et noie vobis
 tanq̄ p^{ri}ncipali itelligi d^z omie ſignū
 ut ſepture ſū ed nut⁹. ut hic. j. vj. q.

In q̄ differt mendaciū a falſo. Re^o
 falſū dicit q̄cuq; aliud q̄ qd v^{er} est
 loq̄t. Et hoc p^t dupl^r d^z ſigere. Vno^o
 qn̄ credit dicere v^{er}. a ſi habz de h^{is} p^o
 babilē cām nō peccat v^l ſaltē nō mōr
 titer. qz v^{er}ā linguā nō facit nī veamēs
 xxij. q. ii. hōies. Alio mō qn̄ credit di
 cere falſū a o^{tr}a mētē loq̄t. a hoc est
 mendaciū. ut in p^ocedēti. q. dicitū ē. Rā
 a mentiri d^z q̄ ſi o^{tr}a mētē ire q̄netā
 dicēdo v^{er}itatē ſed s̄ mētē ſuā eat. ſ. qn̄
 credit dicere falſitate; a ſic d^z p^oce erit
 mendaciū qz q̄tū in eo est falſū ſignat
 Hoc est ſmā ray. A. Hoc ſatē habe²
 in dicto. e. homines. B.

Quot ſunt genera mendacoꝝ. Re^o
 Aug⁹. p^omit octo geneā. q̄ plane ha
 bent. xxij. q. ii. Primum Breuior at et
 planior ut dicit ray. est diſtinctō. qz
 mendacoꝝ aliud est p^{ri}ncipali. aliis io
 coſū. a aliud officioſū. a hec habent
 xxij. q. ii. ne quis.

Vty mendaciū ſit p^{ri}ncipali. Re^o Omie q̄
 dem mendaciū p^{ri}ncipali ē. xxij. q. ii. mihi
 aut. a c. j. in ſi. Sed v^{er}uz ſit mortale
 D^oſm fm Th^o. ii. q. ex. Mendaciū
 p^ot o^{tr}ariari caritati tripl^r. Primo^o
 fm ſe ſc; ex ipſa falſa ſignificatōe. Vbi
 cōſiderandū est circa qd ſit ipſa falſa
 ſignificatio. Rā ſi ſit circa res dⁱmas

o^{tr}ariari caritati diuine cui⁹ v^{er}itatē
 aliq̄s tali mendacio occultat v^l corū
 pit a iō est mōile a ſuſſimū. Siſt ſi
 ſit o^{tr} aliqd cui⁹ cognitō p^{ri}ncipali ad
 hominis bonū puta ad p^{er}fectō; ſciēz
 tica informatō; moꝝ o^{tr}ariari carita
 ti p^{ri}ncipali est mōile. qz ſi ſit circa ali
 qd de q̄ nō refert v^{er}uz ſic v^l ſic cogno
 ſcat tunc ex tali mendacio nō dāmfica
 tur p^{ri}ncipali. ſicut ſi q̄s fallat in aliq̄bz
 p^{ri}ncipali ad ſe nō p^{ri}ncipali a tūc n̄
 est p^{ri}ncipali mortale. Sed mō p^ot o^{tr}ari
 rari caritati v^{er}o ſim̄s intenti. puta ſi
 dicitur in iniuriam dⁱ. qd ſemper est
 mortale peccatū aut in nocamentum
 p^{ri}ncipali quantū ad perſonā; diuitias
 v^l famam. a hoc itē est mortale. qz
 ſi ſim̄s ipſe nō eſſet cōtrari⁹ caritati
 non est p^{ri}ncipali mortale ſicut apparet
 in mendacio iocoſo. a officioſo. Ter
 cio modo mendaciū poteſt cōtrariari
 caritati p^o accidens v^{er}o ſcandalū. vel
 cuiuſcūq; damni o^ſequētis. a ſic erit
 p^{ri}ncipali mortale. Sed qd qd d^z dicit qz
 p^{er}fectis viris omie mendaciū est p^{er};
 mortale irvōnabiliter dicit. Nulla em̄
 circūſtancia aggrauat in infinitū; ſi
 que tranſfert in alia ſp^{er}em. non autē
 circumſtātia p^{er}ſone.

Accuſatus negans v^{er}itatem in iū
 dicio qn̄q; peccat mortalit^r. ut s̄. Acc
 uſat⁹. q. ii. Siſt a teſtis falſū dicens
 ut j. Teſtis. ii. q. ſina. A. Dic darius
 qz teſtificans falſum peccat mortalit^r
 ter niſi debita deliberatōe a ſoliditudi
 ne adhibita putaēt ſe certum eſſe de
 eo qd falſum est. fm Th^o. ut in ſum
 cō. li. j. t. p. q. iiij. ad ſi. vbi etiā d^z h^{is}
 Vl. qz omie mendaciū p^{er}ter iocoſū qd in
 iudicio dicit de hijs q̄ ad iudiciū p^{ri}
 nent est p^{ri}ncipali mortale qz ſub
 uertit v^{er}itatem iudicij qd credit in p^{ri}
 ncipali vniuerſitatis. B.

Vty maius p^{ri}ncipali ſit mētiri verbo
 qz facto. Re^o fm Th^o. in q̄libet. Cum
 eadem intentō fallendi ſit in v^{er}oq;
 v^{er}oq; equaliter peccat Verbum em̄
 a factum aſſumūt ut inſtrumētū fal
 lendi. Vñ nō refert q̄tū ad p^{ri}ncipali v^{er}uz

aliq̄s verbo scripto v̄l nutu v̄l q̄cūq̄
facto mentiat̄. sic nec refert q̄ntū ad
homicidiū. v̄trū q̄s gladio v̄l securi
inficiat. A. J̄dē in sū. cō. eo. t. q. v. B.
V̄t̄ sit licitū mētiri p̄pter liberatōz
hōis a q̄cūq̄ piculo. R̄o. fm Tho. ij.
ij. q. cx. R̄o. sed licet occultare verita-
tē prudētē s̄b aliq̄ dissimulatōne. ut
Aug⁹. dicit in li. o. tra. mēdaciū. Et sic
etiā Abraā fecit. ut h̄et in se. A. J̄dē
in sum. con. eo. tit. q. vj. a. facit. xxij.
q. ij. ne q̄s. a. e. v̄l furis. sup. Vbi d̄z
q̄ scriptura sacra p̄hibet p̄ alteri⁹ vita
mentiri. B.

Quid de abraā a alijs sc̄is veteris
testam̄ti q̄ vidētē mentiti fuisse. R̄o.
fm Tho. vbi supra. Sic Aug⁹. dicit
in sacra sc̄ptura inducunt aliq̄rū ges-
ta q̄si exempla p̄fecte virtutis de q̄s
bus nō est extimandū eos fuisse mē-
titos. Si qua tū in eoz dictis appare-
ant que mēdaciā videant̄ intelligēdū
est ea figuratē et p̄phetice fuisse dicta
Abraā tū ut Aug⁹. dicit in q. Gen.
dicēs Saram esse suā sororē: veritatē
voluit celare a nō mendaciū dicere.
Soror em̄ dicit qz filia p̄ris Gen. xx.
Vere soror mea est filia p̄ris mei a n̄
m̄is mee. qz sc̄; ex p̄te p̄ris ei attine-
bat Jacob x̄o m̄stice dix̄ se eē Esau
primogenit⁹ ysaac. qz videt̄ primo-
genita illi⁹ de iure ei debebāt. V̄sus
at̄ est hoc mō loquendi p̄ sp̄m̄ p̄phe-
tie ad designandū m̄sticiū qz videt̄
minor populus. s̄. gentiliū substitutū
dus eāt in locū primogeniti sc̄; in lo-
cū iudeoz. Quidam x̄o commendāt in
scriptura nō p̄pter p̄fectā virtutē sed
p̄pter quandā virtutis indolem. a s̄
mō iudith laudat nō qz mentita est
holoferm̄ sed p̄pter affectū quē h̄uit
ad salutē p̄p̄. p̄ qua piculis se expo-
suit. q̄uis etiā did̄ possit qz verba ei⁹
veritatē h̄uit fm̄ m̄sticiū intellectum
A. J̄dē in sum. con. eo. ti. q. vij. B.

V̄t̄ mēdaciū obstetriciū fuerit di-
gnū aliq̄ remuneratōe. R̄o. fm Tho.
ij. q. cx. Mendaciū obstetriciū p̄t
dupl̄t̄ cōsiderari Vno mō q̄tum ad af-

fectū bonivolentie in iudeos. a reuerē-
tiā d̄mi timoris. a sic debet eis remu-
neratio eterna. V̄n̄ Iheronim⁹ expo-
nit qz de⁹ edificauit illis domos sp̄ua-
les. Alio mō p̄t cōsiderari q̄tū ad ex-
teriorē actū mēdaciū quo q̄dem nō po-
tuerūt eternā remuneratōem mereri
sed forte aliquā remuneratōz; t̄palē-
cui⁹ merito nō repugnat deformitas
illi⁹ mendaciū. sicut repugnabat me-
rito remuneratōis eterne. Et sic itelli-
genda sunt verba Greg. cum dicit qz
benignitatis eaz merces q̄ eis potuit
in et̄na vita tribui p̄missa culpa mē-
daciū in et̄nā est remuneratō; declina-
ta. v̄n̄ nō intelligit̄ qz illo mēdacio me-
rerē amittē remuneratōz; et̄nā quā iā
ex p̄cedētī affectu meruerāt Cō. De.
A. J̄dē in sū. cō. e. ti. q. viij. B. De hijs
q̄ p̄mittūt aliq̄d a nō faciūt. vide J̄.
Promissio. Et etiā si iurauerūt vide s̄
Iurare. s̄. i. a. iuram̄tū. j. s̄. vj. Item
quā q̄s mēt̄ de se vide s̄. Jactātia. s̄. j.
et. ij. a. s̄. Hyronia. s̄. j. et. ij.

Mercator. Mercatores siue nu-
mularij a cāpsōēs a h̄mōi mē-
tis a diuis̄ s̄ctibz v̄tū siue in
em̄do siue in recipiēdo pecuniā. in q̄z
cōtractibz facile at̄tingit eē vsurā. v̄n̄
vide J̄. V̄sura. p̄p̄ue vsura. ij. a. vsu-
ra. vj. et vide J̄. Societas p̄ totū.

Meritū. Meritū meretricis: il-
licite acq̄sitū. a q̄d debeat v̄l
possit inde facē vide s̄. Elemo-
sina. j. s̄. fi. J̄tē qz nō liceat donatē me-
reticā. vide s̄. Donatio. j. s̄. ij.

Meritū. v̄t̄ v̄n̄ a idē act⁹ possit
eē meritū a demeritoibz
siue bon⁹ a mal⁹ R̄o. fm Tho.
ij. q. xx. Si accipiat v̄n̄ act⁹ p̄t
est in genere moris. impossibile ē qz
sit bonus et malus. bonitate a mali-
tia morali. Si tū sit vnus vnitate na-
ture a nō vnitate moris: p̄t esse bo-
nusa malus. Ambulatio em̄ cōtinua
est vnus act⁹ fm̄ genus natū. Do-
test tū contingere qz sint plures fm̄
genus moris si mutetur ambulante
voluntas A. v̄ actus p̄t esse pro p̄te

meritorius et p pte vitiosus fm diu
 fitate intentōis. utz in sū. con. eo. li.
 iij. ti. xxiiij. q. cxcvi. vbi hoc notant
 B. que est pncipiū moraliū actiū.
 Ibdē p. De qbusdā opibz meritorijs
 qd et quantū p ea fiat deo satisfactō
 habes. Satisfactio.

Metus. qd fit met⁹. R. Met⁹
 est instantis vlt futuri periculi
 cā iusta mēl trepida. ff. e. l. j.

Sed nūqd est met⁹ q cadit in con
 stantē vix. R. Quadruplex ē. Pmo
 videlz met⁹ mortis. Scdo cūdiat⁹ cor
 pis. ex. eo. cū dilecti. Tercio met⁹ stu
 pu. a qro seruitutē. ff. eo. nec timorē
 A. Et ibi addit q idē est de metu vix
 culoy sed sec⁹ de metu infamis seu vix
 atōis q se; nō cōphendat sō aliq p di
 ctōy. B. et. l. isti qdē. ff. j. a. ij. A. Ibi
 d. q si dederit ne stupr patiat vir vlt
 mulier hoc edictū lo ai habz cū viris
 bonis iste met⁹ magis q mortis esse
 debeat. B. Con. Tho. a al. addēdo q
 nō differt vtz p dicta qtuor fiāt siue
 in psona nrā siue liberoy. A. Hoc hēt
 in dicta. l. isti in fi. B. siue vxoris. De
 p dictis qtuor sūt. s. (Excusae metus
 tos posse puta q nescis. Stupri siue
 stat⁹ verberis atqz necis) A. Idem in
 sum. cō. li. iij. ti. xi. q. iij. B. Quō vis
 l met⁹ impediāt mōmū hēs s. Im
 pedimentū. s. vtz met⁹ excuset a p
 tripatōe excōicati hēs s. Excōicatio
 vj. ff. j. De mā etiā met⁹ hēs. Vis.

Militia. Vtz sit pctm. R. fm
 Al. fm se n est illicita: s; abu
 sus. Qui licz multiplr possit
 fieri: tñ in tribz pcpue cōsistit. Pmo
 videlz in cōuisione innoctū. Scdo in
 exactōe immoderati salarij. Tercio in
 exeratio immoderato vlt indebito puta
 si fiat ad oñtationē viriū cū noamto
 aliqz. sicut sūt torneamta: siue pug
 singularis int sodof hastay lanceay
 a hmōi. Sūt tñ qdā exeratia eis lic
 ta ut q nulli sūt noāua. sic cursitatō
 nes eq̄a versatōes. ars puidēdia s
 fenēdia pncēdi telaa hmōi. Vñ da
 uid pcepit ut docerent filios israhel

arcū. artē sagittandi. ij. R. j. A. Ibi
 hoc nō videt hzi satis. Tñ puto q exer
 citū q discit ars bellandi sit licitū se
 cularibz dū tñ fiat recta intētōnea sū
 piculo eē de torne. c. j. a ad hic pos
 ta faat c. notū. a c. qd culpa. a c. mi
 litare. xxiiij. q. j. B.

Miserabilis psona. Miserabiles
 psonae. fm Host. sunt cec⁹ pau
 per. pupillus. vidua a hmōi.

Missa an qtidie debeat celebra
 ri. R. fm Tho. i. iij. di.
 xij. Diēbz q fm inno. qnqz
 de caus optet qtidie celebrari. Pma
 q optet sp medianā paratā eē con
 tra quotidiana peccata. Secunda ut
 lignum vite sit semp in medio padi
 si. Tercia ut nobis sp xps vniat facia
 liter a nos ei spūale. Qta ut apud
 nos sit iugis memoria passōis. Qta
 ut vero agno loco tipici qtidie vta
 mur. quē iudā ad vespērā dūtdi estu
 rient. fm idps. A. s. lvij. Conuer
 tent ad vespēram et famē patient.
 A. Idem in sum. con. lib. iij. ti. xxiiij
 q. cxxvij. B.

Vtrum missa debeat solum die in
 die. R. fm Tho. vbi s. Cōiter loqn
 do debz missa die in die a nō in nocte
 q hoc sacramentū ad tps gratie pti
 net qd p diez significat fm illud apo
 stoli Ro. xij. Nox precessit: dies aut
 appropinquit. Dies aut iudicat non
 solum ab ortu solis: sed ex quo inapi
 unt ortu solis signa manifesta p ali
 quā aeris illustratōem. In duabus
 autē noctibus missa decantat ppter
 pnuilegium illarū noctium scz in no
 cte natiuitatis qñ xps natus est. a i
 nocte resurrectionis in primitiua ec
 clesia ut patet ex oratione. deus qui
 hanc sacratissimā noctem. qñis hoc
 nō semp opteat obseruari. Et addit
 hic Wil. Credo q q scienter celebrat
 añ diem cū sit cōtra cōsuetudinē gene
 ralē ecclesie. mortaliter peccat nisi su
 per hoc p ep̄m dispensetur in casu si
 aliqs infirmus ad mortē a nō possit
 aliter haberi eucaristia. A. Ibdē in sū.

con. eo. t. q. cxxxix. Glo. etiā in c. si. e. f. de puile. ti. vj. dicit q. epi itinerātes pnt celebrare an̄ cōsuetā horā diei. v. l. facere celebrari ex nēitate itinerē. B.

¶ Qua hora debeat missa celebrari. R. h. T. h. vbi s. Solēnis missa celebratio tribz horis instituta est fieri scz in tēa diebz festiuis de ose. d. j. nocte In sexta diebz p̄festis In nona diebz ieiuniorz de ose. di. j. solēt. Nam in missa recollit mors xp̄i. q̄ q̄dē hora tēa crucifixus est linguis iudicorū. hora sexta maibz militū. hora nona expiāuit. Sed qn̄ sūt ordines p̄t missa cātari s̄m canones etiā p̄ nonā. A. f. a. d. de ose. di. j. f. in ieiunijs. B. Vel eē dicendū q. ut diligētior fiat p̄paratō missa differē q̄ntū differri p̄t an̄ p̄ā dū. a. iō qn̄ non est dies ieiunij celebrat int̄ tēaā sextā. in q̄ hora cōiter comedif. sed in diebz ieiunij in nona. Priuate autē missa diei p̄nt a mane vsq. ad terciā. v. l. etiā vsq. ad nonā; in diebz ieiuniorz de ose. di. j. nēce. A. Idē in sū. cō. dicta. q. cxxxix. Et qd̄ hic dicit̄ averfū. v. l. etiā videt̄ meli⁹ cū in iuribz p̄allegatis nihil videat̄ dici de hora sexta. Puto etiā in talibz seruāz dā fore cōsuetudinē nō inhibītā v. l. q̄ nō sit oīra honestatē seu dīnā reuerētā. ar. di. iij. erit. a. di. xij. illa at. B.

¶ Quid de illis q̄ nō dū dicit̄ matutinis celebrāt. R. s̄m Wil. mōrē p̄ccāt. cū hoc sit oīra grālem a approbatā cōsuetudinē. Idē hosti. Qui at̄ celebrat anteq̄ dicat primā nō p̄ccat mōrē nisi sit oīra p̄ceptū v. l. statutū. A. siue cōsuetudinē loci s̄m cū dē Wil. ut in sū. cō. eo. ti. q. cxxx. vbi et addit̄ Qui at̄ p̄ negligētā p̄termis̄sa prima die terciā credo q. suffiat q. caute suppleat qd̄ dimissū est a agat p̄niam de negligentia. B.

¶ Vbi debeat missa celebrari. R. s̄m Ray. In ecclesia cōsecrata si fieri p̄t. v. l. saltē in altari cōsecrato. v. l. si nō sit altare cōsecratū: hēa saltē altare paruu. de quo dictū est s̄. Altare. f. j. Et p̄t etiā celebrari s̄b diuo. A. v. s̄b

aere s̄m glo. in c. cōdim⁹. de ose. d. j. B. v. l. in tētozhs. v. l. etiā in loco exercit⁹ honesti dum tñ habeat altare ut dictū est a cetera nēcāria. de ose. di. j. c. j. circa si. a. c. cōcedim⁹ a. c. missarū. Nō tñ itelligendū ē q. liceat celebri in mari v. l. flumibz. ne nutante nauī fiat sanguinis effusio v. l. facti cōmotio. In tētozhs tñ missa p̄t ibi dici. hēc s̄m Wil. Et etiā attendēdū est q. p̄ dicta fiant de p̄missione epi. ut in c. missarū. a. sine p̄iudicio p̄o chialis sacerdotis ut notatū est s̄. Alta. f. j. A. Idē in sū. cō. eo. ti. q. cxxx. B.

¶ Vtq. vno solo p̄ntē v. l. sine lumie possit missa celebrari. R. s̄m hosti. q̄ uis s̄m id̄ qd̄ hēc de ose. dist. j. hic q. duo debeāt eē p̄ntes q. sacerdoti r̄ndēat: tñ vn⁹ suffiat. ar. ex. de ver. fig. Que fuit. j. r̄nsō Mulier autē p̄sbitero in missa mīstraē n̄ p̄t. p̄mo nec pallas nec vestes cōtingere. ut s̄. f. f. i. j. Si ne lumie vō non licet celebrare eē de cele. mis. c. v. l. A. Idē in sū. cō. eo. ti. q. cxxxij. et se. B.

¶ Vtq. sit melior missa boni sacerdotis q̄ mali. R. s̄m T. h. i. iij. di. xij. De missa possum⁹ loq. dupl̄. Aut q̄ ad id qd̄ est essētiāle in ea. s̄. cōp. xp̄i a sic a q̄cūq. dicat eōl̄iter bona est. v. l. q̄ntū ad id qd̄ est amplexū sacro a q̄ si secūdariū. a. sic missa boni sacerdotis melior est. qz nō solū habz efficacā ex opato sed etiā ex deuotōe celebrātis. a. ideo ceteris paribz meli⁹ est audire missā boni sacerdotis. Idē p̄. a. etiā al. addēs q. ideo d̄ ceteris paribz qz obediētia possz cogere audire missam mali. a. sic esset meli⁹ qz obediētia melior est q̄ victima. A. Idē i sū. cō. eo. ti. q. cxxxij. B. q. si malus sit p̄p̄ri⁹ sacerdos an̄ debeat ei⁹ missa audiri. hēs supra. Clericus. iij. f. ij. A. Et ibi lat⁹ in additōe. B. Et an̄ ab eo sacramēta recipienda sint habes. f. Or. dinatus. j. f. iij.

¶ Quid si sacerdos celebrās ista canone recollit se cōmississe aliq̄ mortale. R. s̄m Ray. Credo tutiorē esse viā ut

peniteat a doleat q̄ ita tarde penit; et
p̄ponat cōfiteu q̄ cito habuerit oportu-
tate. a sic cōficiat a cōsumat *Ibdē*
Tho. De. a. Al. A. Ibdē in sū. cō. li. iij.
ti. xxx. q. r. Ibdē putarē etiāsi añ cano-
nē qñ nō poss; sacerdos cōfiteu absq;
materia scādali seu suspitōnis p̄pter
eandē rōem videl; qz in p̄ria debz ca-
ueri scandalosa p̄ci reuelatio. ext. de
pe. a. re. c. officij. B.

I Vtz liceat om̄ino sacerdoti a celeb̄
tōe abstinere. *R. o. fm Tho. in. iij. di. dis-*
xiij. Licet quidā dixerint q̄ dimit-
tūt celebratō; nō peccāt nisi p̄lm ha-
beant. v̄l ex obediētia teneant. tñ qz
ut Greg. dicit cū crescūt dona cē rōes
crescūt donoz iō cū sacerdoti sit data po-
testas nobilissā: re. negligētie crit-
nisi illa v̄ta ad honore deiz: a ad salu-
tē suā a alioz vnoz a mortuoz fm
illud. j. pe. iij. vnusq;sq; sicut accepit
grām in alterutrū illā admistran-
tes. Ibdē forte ex familiari instin-
ctu spūssā dimittēt. Vñ a sacerdotibz p̄-
ceptū est. Hoc facite in meā memo-
ratō; Ibdē Tho. in. iij. pte. q. lxxxij. a
addit qz celebrare teneat saltē in p̄ci-
puiis festiuitatibz. a maxie eē in illis
diebz in q̄bz fideles cōicare cōsuecūt.
A. Ibdē in sū. li. iij. t. xxiij. q. xxxv. B.

I Vtz liceat v̄ni plures missas cele-
brare i die. *R. o. fm Ray. s̄o licz. s̄rā*
a valde felix est q̄ vnā digne celeb̄t
ex. de cele. mis. te. referente a c. s̄ulu
isti. a de ose. d. j. sufficit. Exapiūt isti
casus Vnus in die natiuitatis dñi in q̄
p̄t cātare tres Alius si necesse fuerit
vnā missā dicere de diea aliaz p̄ defū-
ctis. nec distinguo siue defunct; sit p̄-
sens siue nō. A. Quia in dicto c. suffi-
at. vbi hoc dicit nō distinguit. B. nisi
sit cōtra cōsuetudinē loci approbataz
v̄l cōstitutō; Terā; ē p̄pter n̄citatē
p̄grinoz cōmētiū a infirmoz a for-
te p̄t n̄citatē nuptiaz. A. Vbi t̄ps la-
beret. ut in sū. cō. eo. ti. q. cxxvj. vbi
hec notat. B. Et p̄t aliq; p̄dictoz n̄
celebrat vltra duas. nec i p̄ria sumat
p̄fusione. ut s̄. Eucaristia. iij. q. j. Cō.

*H*osti. a addit casū scz qñ p̄t rarita-
tē clericoz v̄l paup̄tatē eccliaz due ce-
clie cōmendat v̄ni. *A. Ibdē in dicta. q.*
cxv. et in dicto c. sufficit s̄dit Qui
vero p̄ pecunijs aut adulatōibz sc̄las
riū vna die p̄sumūt plures facē mis-
sas: nō estimo eua dere d̄anato e;.
Ibdē
I Vtz debeat celebrari p̄ puul defū-
ctis. *R. o. fm Tho. in. iij. di. xij. Pro p*
uulis baptisatis missaz solēnia cele-
brant nō qz eis p̄sint ad remissionē
aliqui; culpe v̄l ad augm̄tū glorie. h̄
p̄pter alias rōes. tñ p̄t solaciū viuō
rū. tñ ad oñdendū puulos ad v̄mita-
tē corpis mistia p̄tinē dū idē mod;
exeq̄az seruaf in ip̄sis a alijs. tñ ad
cōmēdādū redēptōis misteriaz qd i h̄
faciō cōmēdōia p̄ qd puuli sine p̄o-
merito salutē et̄nā cōsequūt. A. Ibdē
in sū. cō. eo. ti. q. cxxvij. B.

*Q*uid si omitta aliquid d̄ h̄ijs q̄ ad-
ritū celebratōis p̄tinēt. *R. o. fm Tho.*
a. Al. a oēs theologos Quilibz omit-
tens aliqd tale. puta t̄ps s̄bitū. alta-
re. vestes a hm̄di. nihilomin; cōsec̄t
si ē ordinat; a assit intentio a s̄bita
māa forma h̄ grauius peccat si sciēt
hoc faciat. A. Ibdē i sū. e. t. q. cxxv. B.

I Vtz h̄m̄; angelic; scz glia i exel-
sis deo v̄l cetero deat decāta qñ missa
de btā virgine a de spūssāto v̄l de au-
ce celebrat in p̄festis diebus. *R. o. fm*
Ray. s̄rā debz. licet p̄ria p̄fatio decā-
tes. ex. de cele. mis. cātiū. Sed huic iu-
ti in multis locis p̄pter cōtrariā cōsue-
tudinē derogatū est. maxime in sab-
bato. qz qdāmō dies solemnis est s̄
putat; btē virgini. Al. Hoc vltimū di-
ctū fuit glo. ray. Host. qz dicit In ta-
libz deuotā cōsuetudinē non reproba-
m̄; ut in sū. cō. eo. ti. q. cxxvj. ad fi. B.

*V*trum quilibet teneatur audire
missam. *R. o. fm Host. Die dñico qui-*
libet tenetur ex p̄cepto audire mis-
sam a totam ita qz accipiat benedicti-
onem sacerdotis. ut de conse. dist. j.
missas. a c. se. a c. omnes fideles nisi
exausent magna necessitate. ut nota-
tur in dicto c. missas. A. In glo. que

ibi loquitur tam de precepto quam de consuetudine. **B.** Qui autem die solenni pretermissio ecclesie conventu ad spectacula vadit: debet excommunicari. de conse. dis. j. q. die. Et nota quod diebus dominicis et festiuis interrogandum est si prophanus aliterius ibi sit qui contempto proprio sacerdote audire ibi velit. a si inuentus fuerit statim ab ecclesia excommunicatur. ex de prob. c. ij. A. Et ibi notat glo. quod hoc non obtinet quando non fit ex contemptu. sed ex iusta causa. Et ibidem quod in hoc. nota in sum. con. eo. ti. q. cxxx. B.

Vtriusque propter missam peculiarem ut de aliquo sancto. vel aliam: debeat quis dimittere quando audiat missam propria illius die. **A.** missa spiritualis de aliquo sancto secundum Ray. a in sum. con. eo. ti. q. cxxxvi. et ideo pro alia missa potest intelligi de trinitate. vel pro defunctis vel filiis ut in c. ij. ext. de cele. mis. B. R. secundum Bonil. Si dies habet propriam missam quam a quis alibi audire tenet: non debet dimittere propter aliam. ex de cele. mis. c. ij. Sed quod quidam laycorum omni die volunt audire missam de trinitate a de sancto Michaeli. a huiusmodi non debet hoc facere. nisi suis diebus ut in pallegato. c. A. s. ij. Et ibi per quod tam prius quam pro mortuis utilior missa quam possit dici est missa de die a quod etiam in diebus prefestis propter missas peculiares seu votivas vel etiam mortuorum non debet derogari missis de diebus a de lapidis prefastas missas requentibus ibi dicit. Si voluerint ut sibi missis cantentur de eodem die missas audiant pro salute viuorum a etiam mortuorum. Bene tamen puto quod dicte missis votive a pro defunctis possint dici in diebus prefestis si non derogat ex hoc missis de die. ut in dicto. c. ij. Existimo autem aliquos circa predicta ex consuetudine excusari quando videntur rationabili necessitate a non aliter. ut in c. fi. ex de consue. B. De oblationibus que ad missam fiunt habet. Oblatio. Et ibi etiam. fi. fi. oblationes possunt recipere pecuniam pro missis que in prima iniunguntur. Multa alia circa materiam missis potest colligi secundum Eucharistia. ij. pro totum. a facit et Suffragium. A.

Ad utendum etiam quod sacerdos cum dicit missam debet stare capite discoopto. ut in c. nullus episcopus. de conse. di. j. ubi dicitur. Nullus episcopus aut presbiter seu diaconus ad celebrandum missarum sollempnia presumat cum baculo intrare. aut velato capite altari dei assistere. quoniam apostolus prohibet viros velato capite in ecclesia orare a si temere presumpserit conione puet. Item quod ad euangelium debet statim deuote a non sedendo. ut in ca. apostolica ca. dis. ubi dicitur. Apostolica auctoritate mandamus dum sancta euangelia in ecclesia leguntur: ut sacerdotes a ceteri omnes non sedentes: sed venerabiliter curui a in conspectu euangelii stantes dominica verba intente audiant a fide liter adorent. venerent secundum glo. B.

Mollities dupliciter dicitur. Vno modo est species luxurie a peccati contra naturam. de q. s. Luxuria. q. j. in fine. Alio modo put est contrarium vitio pertinacia virtuti perseuerantie de q. b. tribus quod fit: Tunc. ij. q. cxxxviii. manifestat sic. sic. Iudeo dicit in li. ethimol. Pertinax dicitur qui est imprudenter tenens que si ad omnia tenax. Et hic etiam dicitur pertinax eo quod in proposito suo ad victoriam perseuerat. Et tales philosophus. vii. ethicorum vocat fortis sine. a prope sine quod durat in propria sententia plus quam oportet. Mollis autem minus quam oportet que a bono defacili recedit. a non perseuerat propter aliquam difficultatem. a propter tristitiam aliquam causatam ex defectu delectationis. ut dicit philosophus. Perseuerans autem tenet se in propria sententia secundum quod oportet. Unde per quod perseuerans laudatur sic in medio existens. pertinax autem vituperatur secundum excessum. mollis autem secundum defectum. B.

Monachus. vtriusque modo possit fieri canonicus. scilicet. R. secundum Bonil. L. quod dicitur dixerint quod fieri dicendum tamen cum Johanne. quod non quod non est arandum cum boue a asino. Nec boues diuise profectiois dunt sic esse simul. ex de elec. cum ea que inter presbiteros. A. Item in sum. con. ti. j. ti. vii. q. xliii. B.

Vtrum possit fieri canonicus regularis. R. secundum Thomam. ij. q. cxxxix. vtriusque quod religio. s. monachorum a canonicorum.

regulariū ordinat ad opavitē dē m
platiue. int̄ q̄ p̄cipue sūt ea q̄ agūf
in simis mīsterijs ad q̄ ordinat dire
cte ordo canonicorū regulariū q̄bz p
se opetit q̄ sint clerici religiosi. s̄ reli
giom̄ mōchōz non p̄ se opetit q̄ sint
clerici. ut h̄et. xvj. q. j. alia cā. Et idō
q̄uis ordo mōchōz sit artioris obser
uantie tñ si mōchi essēt layci: liceret
eis trāfire ad ordinē canonicorū regu
lariū nō aut̄ eōuerso. xix. q. ij. man
dam⁹. Sed si mōchi sint clerici facis
mīsterijs obseq̄ntes: h̄nt id q̄d ē ca
nonicorū regulariū: a cū maiori artiz
tudine. a iō h̄itū erit trāfire de ordi
ne canonicorū regulariū ad ordinem
mōchōz. petita tñ licentia superioris.
a nō eōuerso. xix. q. ij. statum⁹.

¶ Vtrū licet mōcho h̄re locū in diuis
mōsterijs. R̄o. Nullo mō h̄ez. ext̄ de
reli. do. c. si.

¶ Vtrū mōcho possit d̄mitti regimē
eccl̄ie. R̄o. fm̄ Host. Dicit Hug. ber.
et Goff. A. licet alij alē dixerint. utz
in sū. con. li. ij. ti. xxviii. q. ij. vbi h̄c
notaf. B. q̄ monach⁹ p̄t ab ep̄sco
p̄o p̄ficia in eccl̄ia seculari cū consensu
abbatis. lxviii. dist. c. j. et. ij. xvj. q.
j. sic viue. a. c. se. Et intelligas dictū
de eccl̄iis q̄ ad monachos pleno iu
re nō p̄tinēt. in q̄bz sine auct̄e ep̄i nō
p̄nt monacho curā d̄mittē. nec mona
chū p̄ntare inuito ep̄sco. Et sic in
tellige. xvj. q. j. p̄ totū. ē de capel.
mo. ca. j. Sed voluntate ep̄i h̄c fieri
p̄t. q̄ si ep̄s velit a abbas nō: habes
s̄. Abbas. q̄ penl. In eccl̄iis autez
q̄ ad monachos p̄tinentz mero iure
sufficiat sola autoritas abbatis a cō
uentus. xvj. q. ij. visis. v̄l etiā solū
abbatis. si ad ipsum p̄tinet eccl̄ie
prouisio.

¶ Sed vtrū monachus ut dictū est
eccl̄ie p̄fectus possit esse sine socio
monacho. Hosti. tenet q̄ sic. Inno.
q̄ nō Vterq̄ habz motiuū. ē de sta.
mo. q̄ de timorē Ideo dicendū videt̄
sicut in dicto. c. 82. de canonicis regula
ri q̄ debz h̄re sociū si cōmode p̄t fieri

a h̄c meli⁹ et tuti⁹ est. Si x̄o cōmode
nō p̄t tene q̄d Hosti. dicit. A. Ide cō
cludit an. de bu. in dicto. c. q̄ de timorē
vbi plene tractat de hac materia. B
¶ Vtrū h̄mōi monachus q̄ fact⁹ est
rector aliau⁹ eccl̄ie secularis teneat
ad statuta sui ordinis. R̄o. fm̄ Host.
Si talis eccl̄ia pleno iure p̄tinet ad
monachos: p̄fat⁹ monachus in ea
remanet s̄biectus abbati a seruiabit
om̄ia sicut pri⁹ p̄fct̄ tria. s̄. ieiunū. si
lentiuz. a vigiliis q̄ cōmode seruari
nō p̄nt in eccl̄ia seculari. ar. xliij. di.
fit rector. a. xvj. q. j. nemo p̄t. Si x̄o
eccl̄ia nō p̄tinet ad mōchos sed ad
ep̄os tūc mōch⁹ institut⁹ a tribz s̄bitā
tialibz nō absoluit simp̄l̄. R̄a. a cōti
nētā seruare tenet Ab obediētia ab
batis absoluit q̄dē sed impio ep̄i s̄
h̄at. q̄ d̄cetero erit abbas su⁹. Tpa
lia disp̄sabit v̄e cōmiss̄e adm̄stra
tōis. Et si habz sociū mōchū nō exu
sat ab esu carniū ex. de sta. mo. q̄ de
timorē. n̄ sit iſhm⁹ de se. di. v. carnē
ul̄ n̄ impante ep̄o q̄ abbas su⁹ est.
Si at̄ sociū nō habz p̄t se h̄is cū q̄
bus viuit d̄formare. xli. di. q̄s. ex.
de sta. mo. recolētes. q̄. In om̄i tñ ca
su habitū deferre debz. nec p̄t t̄meā
rie d̄mittere. alē eēt excoicatus ut s̄.
Excoicatio. j. q̄. ij. s̄. xliij. q̄ si fiat ep̄i
scop⁹ ad q̄d teneat. vide. R̄. Religio. j.
q̄. xvj. q̄ incipit. Vtrū religiosus fas
tus ep̄s. et. q̄. se. A. Ide q̄d in h̄c. q̄
notaf. h̄ in sū. cō. eo. ti. q. ij. D̄ns ec
cl̄ie an. de bu. in dicto. c. q̄ de timorē. dic
q̄ mōch⁹ fact⁹ cūat⁹ absoluit ab offi
cio mōchali. qz debz se d̄formare offi
cio clericorū seculariū. xli. di. q̄s. B
¶ Vtrū ex tractu mōchi obligetur
abbas v̄l mōsteriū. R̄o. fm̄ Inno. Si
mōcho d̄missa ē adm̄stratio: abbas
et cōuentus tātū obligat̄ q̄ntū adm̄ni
stratio se extendit. Si x̄o non habet
adm̄nistratōnem: obligat̄ mona
chus. sed non tenet soluere. qz non
habet v̄nde. ē de soluti. Ouardus.
A. Con. Hostien. ut in sum. cō. eo. ti.
q. xvj. B

¶ Sed qđ de obligatōibz siue pmissi
omibz ab aliq factis monacho vl ab
bati nūqđ acqunt monasterio. R^o
fm Immo. a Hofi. Ex tractibz mi
tis cū monacho vl abbate: obligat
qs monasterio. qz pōt monach⁹ mo
nasterio actionē acq̄re. Nō tñ pōt
obligare monasteriū. arti. in insti. de
ac. tu. in pñapio Vñ q̄uis abbas sū
monasteriū possit agere: nō tñ tene
rūde n̄ de eo qđ ad ipm ptinet. Et
licet omis tract⁹ phibit⁹ sit monas
terio nisi impante abbate. ut. xij. q.
j. nō dicatis. a. xvj. q. j. sunt nōnulli
et c. de pñtiū. hoc intelligit inq̄ntum
monasteriū obligare. Sed obligatō
alteri⁹ ad monasteriū: pōt p monas
chū acq̄i. Sicut possessio etiā p mo
nachū fugitiū. ff. de acq. p. l. j. A.
Ibē in sum. cō. eo. ti. q. xvij. B.

¶ Quid de rebz abbatis monacho.
R^o fm inno. a hos. Si res erāt mōste
riū vl etiā alteri⁹ a monasteriū ad ve
stitutō: tenebat. tūc ager monaste
riū. Si xō nō erāt ei⁹. nec de eis tene
bat mōsteriū. tūc ager ille qđ dñs est
re⁹. ita tñ qđ si tales res erāt depōite
apud monachū a abbas videt eas s̄
trahi. a facile cēt abbati eas liberare
satis credit. Immo. qđ abbas teneat de
pōiti i solidū ppter doli. s̄ si nō vidit
nec phibere potuit n̄ teneat. etiā si mo
nach⁹ eas abstulit. qz n̄ ē obligat⁹
ex ei⁹ maleficio. ut in se. q. d. A. Ibdē i
sū. cō. eo. ti. q. xxix. vbi etiā addit
Hof. tñ de puori casu dicit qđ licz ab
bas vidēdo res auferri a non phibēdo
peccet nō tñ credit qđ ppter hoc ipse vl
monasteriū obliget. ex qđ fuerūt tñ
penes psona; monachi: a nō penes
monasteriū comodate. c. de po. c. j. B.

¶ Quid de maleficio comisso p mōchū
vl abbate. R^o fm Immo. et Hof. Nō
teneat monasteriū. qz delictū psonē n̄
debz redundare in damnū ecclē. c. de
re. iur. delictū. li. vj. nisi q̄ntū ad mō
steriū puenit. a in ei⁹ vtilitatē s̄ suz
fuit. ar. x. q. ij. h̄ ius. A. Ibdē in sū. e.
ti. xxvij. B. De igressu mōsterij h̄es. q.

Religio. ij. et. iij. Itē. ¶ Nouid⁹. a. q.
votū. iij. Itē de mōchis q̄ntū ad obe
diētiaz. ¶ Obdiētia. iij. Itē q̄ntū ad
religionē. ¶ Religio p totū. De mona
cho apostata s̄. Apostasia. v.

Monialis. In monasterijs mo
nialiū nō mēdicantiū nō dñt
recipi. n̄ qđ pnt de puentibz mō
sterij absq̄ penuria sustentari. Alie
nulla esset receptio. c. de sta. regu. pe
riculoso. li. vj.

¶ Om̄s moniales dñt manē sub ppe
tua monasterij clausura. nisi p tali a
tāto morbo qđ n̄ possēt cū alijs absq̄
gravi piculo siue scādalo morari. c. de
sta. regu. periculoso. li. vj.

¶ Qñ abbatissa vl pōissa d; aliau
tpati dño occasiōe alie⁹ feudi facē bo
magiū vl p̄staē fidelitatē iuramētūz
n̄ poss̄ facē ap̄d ipm qđ p pcuratorez
p̄staē p̄t exire cū honesta a decēti soā
etate a p̄stato iuramēto i vestigio rebz
rūt. ita qđ i fraudē f̄sidēne nihil fiat
ut i p̄dō. c. periculoso s̄ sta. regu. li. vj.

¶ Dñi tpales n̄ dñt abbatissas. pō
issas a alias moniales h̄ntes officia
mōsteriorū pmittē litigare corā eis.
ne opteat illas euagat p statuēdis p
curatoribz. A. In tex. alleg. n̄ sic. d. h̄
qđ ipsi dñi pmittāt eas p pcuratorē i
suis curijs litigare n̄ cogāt eas qđ p
se litigēt. ne p statuēdis pcuratoribz
vl alijs h̄mōi eas opteat euagat. cū
sit iuri dñū qđ multi⁹ p̄serti religiose
p seipsas litigare cogāt. B. Et si ipsi
dñi s̄fecerint p suos ordinarios apel
lant. A. Sicut cēnsura ecclesiastica.
ut i tex. qđ seq̄. B. ut i dō. c. periculoso.

¶ Inūgit ep̄s a alijs p̄latis qđ ne
gocia a cās monialiū. A. s̄ q̄s monias
les ip̄s h̄nt agē corā ip̄s vl in curijs
eorū ut dō. c. periculoso. B. faciāt corā
ip̄s fieri a tractari p pcuratorē earū sū
fint homagiū vl fidelitatē iuramēta. l̄
qđ qđ aliud. ut in dicto. c. periculoso.

¶ Prelati tenentur ex p̄cepto in om̄i
bus monasterijs monialiū etiā exē
ptis puidere de clausura exp̄sis mo
nasterij. vel de elemosinis. fidelium.

Item p̄apif abbatibz a alijs inferioribz p̄latis q̄ ad monasteria sibi subiecta ut in dicto. c. p̄culoso Itē earū mōst̄eria etiā exempta visitari d̄nt s̄ Exempt⁹. f. fi. Itē nulli inhoneste nec eē honeste p̄sone d̄z patere accessus vel ingressus ad mōiales n̄ ex rōnabitia manifesta cā. a. de illi⁹ ad quez ptinet licētia sp̄ali ut in dicto. c. A. f. p̄culoso. B. De electōe q̄ fieri habet p̄ mōiales h̄s s̄. Electio. j. f. vl. Ad materiā mōialiū p̄t ptinere. Et q̄d possit sup̄ eas abbatissa. vide s̄. Abbatissa. Itē q̄d p̄hibea⁹ mōialibus a ceteris feminis s̄. femina.

Mortu⁹. De hijs q̄ impediūt sepulturā mortui. vl̄ funeri vel morienti iniuriant̄ vide f. Sepultu. j. f. fi.

¶ Vtq̄ liceat spoliare mortuos. Rē. Nō licet. p̄mo t̄les sc̄dm̄ leges ḡuisti me puniūtur ff. de sepul. vi. l. iij. f. adūsus eos. ¶ Rama philosoph⁹ iij. ethico. spoliatores mortuoz latronibz anumerat Si mortu⁹ suscitaret. q̄ faciā essēt ab eo iterād̄a vide f. Sacramentū. f. v. De materia mortuoz h̄s f. Resuscitat⁹. a. f. Suffragium.

Mulier. Q̄ mulieres siue femie multa nō p̄nt facere nec eē cōtra eas fieri h̄s s̄. femina. Et de mōialibz s̄. Mōialis. Et de m̄lierū ornatu f. Ornatus.

Multitudo. q̄d fiet cū peccat m̄l̄tudo vide s̄. Correctio. j. f. fi. ¶ Vn⁹. Triplex est gen⁹ munus. Vn̄ Greg. sup̄ i. d̄. Isa. xxxij. Qui exaudit man⁹ suas ab om̄i munere dicit. q̄ aut est mun⁹ a manu. aut ab obsequio. aut a lingua. Mun⁹ a manu est pecunia. a nōie pecunie intelligi⁹ om̄is res tp̄alis siue mobilis siue imobilis. j. q̄ iij. p̄ totū. Mun⁹ ab obsequio est seruit⁹ indebite imp̄sa. Mun⁹ a lingua est fauor. j. q̄. j. sūt nōnulli De sc̄dō plem⁹ h̄i. f. simonia. j. f. xij. q̄ incipit vtq̄ mun⁹ ab obsequio.

¶ Vtq̄ liceat p̄ munera ad fidē trahere infidelos. Rē. f. m̄ rap. Infidelos ad

fidē trahi p̄nt p̄missiōibz a muneribz ar. xij. q. iij. d̄z. h̄o. a. q. vii. q̄ autē di. xl. v. q̄ fincēā a etiā p̄ grauiorē ex actōez pensionū in p̄n̄ locatōis. ¶ Rā postea n̄ liceret. xij. q. vi. ¶ Itē x̄o. S. addit hic d̄il. q̄ nō ideo dāda sunt munera. f. p̄t̄ fidē recipiēdā ex pacto s̄ si vellēt baptisari n̄ timerēt paup̄tatē int̄ xp̄ianos possint eis dari vel p̄mitti. Itē possit xp̄ian⁹ infideli dare nō p̄t̄ fidē recipiēdā. s̄ p̄t̄ boniuolentiā captādā. ut sic facilius eū cūtere possit a h̄mōi. Ad h̄ facit s̄. iud⁹ iij. f. j. ¶ Vtq̄ at̄ liceat p̄ munera attrahere ad religioz. vide s̄. Religio. ij. f. ij. A. Et vtq̄ iudici liceat recipere munera a p̄tibz. vide s̄. Iudex. j. f. iij.

Mutilare. Vtq̄ liceat aliquē mutilare h̄s s̄. homicidū. j. f. fi. Sicut an liceat mutilare sc̄p̄m s̄. Homicidū. v. f. fi. Et de mutilat̄ sū a se sū ab alio vi. f. Vidat̄ corpe. f. ij.

Mutuū. d̄z q̄ de meo fit tuū. A. et obligat̄ ad reddēdū tāntū dē in gr̄ie suo a cōstitit in hijs q̄ dāt ad numez p̄d̄ vl̄ mēsurā ut. l. ij. ff. si cer. peta. B. Et d̄z dari mutuū n̄l̄ inde sp̄erādo vl̄tē sortē. al̄t̄ est vsurariū vide multa c̄t̄ h̄. f. vsura p̄ totū.

Naufrag⁹. Ex naufragio q̄cqd̄ accipit sū de ip̄a nauis siue de mari siue de lito re restituēd̄ ē. ff. e. l. fi. q̄s ex nauigio. Al̄t̄ nulla cōsuetudie statuto l̄ p̄cepto excusa⁹ q̄s q̄ furtū cōmittit ff. de acq. re. do. l. q̄ v̄e. in fi. C. de fur. l. meū. ¶ Q̄n̄tē f̄m̄ leges si petat̄ ista anū dēnabi⁹ ad restituēdū q̄ druplū. s̄ p̄ anū i simplū ut in p̄d̄cā. l. meū. a. ff. eo. l. j. Sed; eē canones si is q̄ accepit res naufragorū. eē eēt ep̄s l̄ p̄lat⁹ a deric⁹ d̄z. depoi eē de accu. cū dila. j. Laic⁹. x̄o. n̄ satisse eēt d̄z excōicari. imo excōicat⁹ ē. eē d̄ rap. excōicatōi. A. Et ibi p̄z q̄ h̄ excōicatio p̄t̄ dicit eē d̄icos cū ter. in d̄isti de loq̄. B. Hoc intelligas n̄ sint t̄lia nauigia q̄ piraticā tirānt̄ eēcāt vl̄ sint mimica nom̄i xp̄iano vl̄ p̄ncipi B. ij.